

המחנה

עתו שבועי

כבר ענינו החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המצפה" עם
ההוספה הספרותית החדשה
גרמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 — כתרם
לחצי שנה 3 50
רבע 1 75

באשכנז:
לשנה 8 — כתרם
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9 50 פראנק.

על "המצפה" כלי ההוספה הספרותית
אין להתוס.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי נדל השטח

כרבת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שנ כתרם.

גליון בודד 12 הלך.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקומו הקודם.

קצנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולארכיון-סטרציה

„HAMICPE“

ul. Sw. Sebastjana 32. Kraków.

(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich)

Kraków, 14 Sierpnia 1908.

גליון לב

קראקא. י"ז אב פ' עקב תרס"ח.

להסכים לאוטונומיה נמורה שלה, כמו שעשו למדינת קרטה, ועתה, מיד אחרי המהפכה, נואשו מזה לע"ע. לא נדבר על אדות השמועות, שהפיצו מתנגדי הציונות, כי דברו עם ראשי הועד של המורקים הצעירים בפאריז והם הבטיחו, שלא תנתן שום אוטונומיה אף אדמיניסטרטיבית, כמו שיש למדינות אוסטריא (שמועה כזאת נתדסמה בעתון היומי „היינץ“, שהוא ארגן המריטוריאליים). מתנגדינו אינם נאמנים לנו. אכל כבר כאו שמועות ממקדון, כי ועדי העמים היושבים שם בקשו מאת ועד המורקים הצעירים, להסכים לאוטונומיה אדמיניסטרטיבית לכל עם כפני עצמו באופן שארץ מקדון תחלק למחוזות של בולגרים לבד, של סרבים לבד, של יוונים לבד, ושל רומנים לבד, אף שהמדינה תשאר אהת תחת יד פחה טורקי ותחת יד הממשלה המרכזית. הועד המורקי דחה אותם בשתי ידיים. הפרוורסה הטורקית היא עתה: זכות אזרחים ואף זכות לאומיות לכל עם ועם, אכל בלי אוטונומיה. הנהגת המדינות תהיה מרכזית.

זהו מצב הדבר עכשו, שעלינו לחשוב עמו. אבל אין זה אומר, כמובן, שיסוד מדינה אוטונומית יהודית בטורקיא אי אפשרית היא. הדבר תלוי בהתפתחות העמים החוסים בצל העותומנים. ידוע שהעם הטורקי במלכות טורקיא מספרו קטן לפי ערך, מספר שאר העמים היושבים שם גדול הרבה ממספרם. אם יתפתחו הערבים, הסורים, הקורדים, הארמנים, היוונים, הבולגרים והאלבנים כדרך פוליטית

באופן ישר. אין להעלים דבר. תמיד על העם לדעת כמה הוא עומד ואיך להשב דרכיו להבא. פוליטיקה לפני שם הקלעים — זאת היא דרך שלטון היחיד, שכבר כמלוח אף בטורקיא. אל נא ישעה שום אדם מישראל. אופן הפוליטיקה היודית, שרכבו על-אדותיה בקונגרסים הראשונים ככול וכלנדון, נקבר עתה ביחד עם האוטוקרציה הטורקית. אין לדבר עתה עוד על-אדות המצאת סכום של עשרים מיליון, לקנות בהן את לבות אלה שהיכלת בידם כסממבול וכילדיין, למען ישיבו לנו את ארצנו. הפחות התקפים האלה, שהיו רגילים למכור את עםם, כלואים עתה מאחרי שערי כרזל וברחים ומחכים להריצת משפטם, ואת הפרלמנט הטורקי אין לקנות בכסף. פקטורים חדשים קמו בטורקיא ועלינו לחשוב דרכינו ולהתאימן למצב החדש, שהביאה המהפכה במזרח. אין כל בוששה כזה להודות על האמת. גם הממלכות האדירות משנות עתה את יחסן לטורקיא ע"פ שנוי המצב.

האמת היא, כי השנת משרטר וזכויות אוטונומיה כפלשתניה תקשה עתה מאד, ולעת עתה אין לדבר כלל על זאת. הסעיף הראשון של תקנות הקונסטוטוציא הטורקית היא: הממלכה אינה מתחלקת. זאת יודעות גם הממשלות האדירות אנגליא ורוסיא, שזה לפני שלשה שבועות חכרו סדר עבודה חדש במקדון, לקרוע את המדינה הזאת מממלכת טורקיא ולהכריח את השולמן

יהודה אייכענבוים גיטל ראזענבוים
מאורשים כח' אב תרס"ח.
קראקא. קראקא.

המהפכה בטורקיא והיהודים.

המהפכה במלכות טורקיא גרמה כלי ספק שנוי רב מאד ביחס הנהגת הארץ הזאת אל העם היהודי, המקוה לתחיה ולגאולה משם. לא יסכון להנהגת הציונות ולארגניה כהקטינים את ערך השנוי. גם היהודי הפשוט הוא מטבעו הוקר וכוחן כל דבר עד תכליתו והוא רואה ומבין, כי מעתה יש בסוס אחר לפעולת הישוב בא"י, והוא מרגיש את הנהיצות לברר מיד את מהות הבסוס הזה, לכל נגשש באפלה. היהודי לא יתן להשלות נפשו בהכחשות שוא, כי השתתפות העם הטורקי הקם התחיה בהנהגת הממלכה תקל את התאחויות היהודים בארץ אבותיהם, כמו שבקשו הארגנים הציונים הרשמיים להסביר לקוראיהם במענות דהוקות וקלושות. במענות כאלה אולי יוכלו סופרים פרטים או סרכים להטעות את המון קוראיהם הברברים הנסים, שאין להם שום מושג מפוליטיקה. קוראים יהודים לא יתנו להטעות את עצמם. אדרבה, ההנהגה תפסיד בהעלמת האמת, כי תאכזר אמונת העם כה, לא רק באמונות ודעות אבסטורקטיות, מפשטות, תועיל האמת יותר מן השקר, כי אם אלף מונים יותר בענינים ממשיים, הנוגעים לעם

ה א.ב. באמת. דאה בן, תהלה לעליון, בריא אני וחוק ממך. אתה בה חלש. פניך דעים. עגומים כאילו נטרפה ספינתך בים.

ה א.ב. זו הבדירה עושה. הבלל, דברי ועלו בשמן על מי. אמרתי תמיד יען בודד אתה, גלמור בחיך, לכן „על צרות“ אתה.

ה א.ב. הדברים עתיקים, אבי.
ה א.ב. „כן אחיה“, בי בוששה לי לענות על שאלות אנשים: „מה כותב ברצי שלכם? מה הוא עושה?“ כן אדע מצרות אם אדע מה עושה ברצי שלי. מה? כלום בן אתה כמו שאר בני? כלום משהתף אתה כעניני משפחתך? (מוציא קופסת הטבק מכיסו מנכסו ומסיר) מכתביך, שאתה שולח אלי, המה בלי מעם וריח, אנו משהתקיים לרעת מה עסקיך? מה מעשיך? ובם כהוב: שלום לאבי שיחיה, אני שלום, שלום לטויבה ולבעלה. ודי. פעם כתבת, בי אין אנחנו מכינים אותך, זה שייך לצרות שלי. מה יש לבאורה להבין, אם אתה אינך אומר כלום? האם צ"ע של מהרש"א כאן או כלומר של הר"ן אתה, שצריך לעיין בך? מבין אני הרבה, יותר מדי, כי יצאת בעה"ד לתרבות רעה, ופטור, מה לעשות? כך העולם נוהג. גם אנמשלי בן הדיין שלנו פשט את בגדי היהודים ולכש בגדים אשכנזים וצא ועשה לו מה!
ה א.ב. אנמשלי? מי הוא זה, איני זוכר עוד אותו...

ה א.ב. (יהודי כבן שבעים, קצר-קומה ועב. פאותיו ארוכות ופרועות. עיניו אדומות ומלפלפות. זקן לבן וארוך יורד על קפוטתו הישנה אבל שלימה. פותח את הדלת בלי כל רפיקה בתחלה.) הפה משכנך, ברצי?

ה בן. (קם ברעש. משליך כסאו לארץ) א... שלום עליך, אבי, שלום! שלום! (נושק לאביו).
ה א.ב. (נושק לבנו נשיקה חמופה, מוציא מטפתתו, גורף את חממו בתרועה.) שלום, שלום עליך!
ה בן. זה שלש עשרה שנה לא ראינו זה את זה. אי, אי, כמה מים נגרו מני אז... שב אבי, שב נא. האב. (תופס לו מקום, משליך מכמו על הבתלים הקורדים, על שמשות החלונות המזועות, על ההקרה הנמוכה, לאחרונה על בנו, שעדיין עומד לפניו.) ומה ברצי, מה שלומך אתה? מה מעשיך?

ה בן. (יושב לו מול האב) ש—ש—שלום לי. הודה. ומה שלומך אבי? מה מעשיך? מה עושה טויבה שלנו?
ה א.ב. הודה להשי"ת בלנו כרואים. לטויבה שני ילדים בן ובה. שהי מרגליות, אין זה ילדים, מלאכים ממש. ופרנסה? בה. השי"ת הוא אב. (מחריש קצת) ואתה ברצי? שיבת זרקה כך. (חיוך) הרי אתה כבן שבעים שנה, אף שאינך נשיא ולא נשוא.
ה בן. כך היום אבא. הצעירים שלעכשיו זקנים יותר מהזקנים שלעבר.

פיליטון.

זקנים.
מאת יצחק פרנהוף.
הנפשות:

ה א.ב.
ה בן.
(חרר הבן, הקרקע מסאב, ליד כירח ברזל מהגולל מטאטא. ליד הכתל סימין תבת נצרים פתוחה, מלאה מחברות ועיתונים. ליד הכתל משמאל ספה ישנה ועליה מונחים ספרים וזרנלים. אל הכהל באמצע משה טבסה בשמיכה אדמדמת ועליה מחברות ועיתונים. אצל החלון מטול הפתח עומדת סכתבה, שעליה מושלבים בערבוכיה נוראה כובות, צורות של מיני חיות שונות ועוד צעזעים שונים יחד עם הטון כתיבים ומכתבים. אל המכתבה שני כסאות. על אחד יושב הבן, בן שלשים שנה, פניו בחושים ולסתותיו בולטות. ראשו נשען על כפו השמאלית. עמו בין אצבעותיו ומבין אותו בלפי פסות ניר חלק ארוכות שלפניו. הנועותיו גרויות ונחפזות. רגע הוא כוסם את ראש עמו ומוציא גניחות של יאוש מלבו, ורגע מתחיל עמו פולט אותיות עקומות ורועדות).

ותרבותית עד שיוכלו לכוף את המורקים לחלק את הארץ למדינות אוטונומיות, או נוכל גם אנחנו לדרוש לעשות את פלשתינה למדינה יהודית אוטונומית. והזמן הוא כוא יבא בהכרח.

כמה דברים אמורים, אם יהיה בזמן הוא רוב יושבי פלשתינה יהודים. וזאת היא הנקודה, שעלינו לעמוד עליה עתה. עקר עבודתנו הציונית צריך להיות עבודה תרבותית בא"י, לקנות קרקעות, להושיב עליהם יהודים, ליסר בא"י הרשת, לכוונן את המסחר על בסיס חזק ולהשגיח, שיהיה כל המסחר בידי יהודים. ועם זה להשתדל אצל הממשלה המורקית לכסל את אסור הכניסה גם להלכה, כי במעשה כבר כמל הוא גם בלא זה. אשרי המשפחות היהודיות, שהיכלת בידהן לעלות לא"י והן מתנדבות להיות מעולי הגולה, לעזור בכינון ארצנו ולהרבות שם את מספר בני ישראל. תחת ממשלה קונסטיטוציונית מסודרת, שהפקידים מכרחים להתנהג רק ע"פ חקים קבועים והם חיבים באהריות מעשיהם, נקל יותר ליהודים להתישב בפלשתינה מאשר עד כה. זהו מה שהרוחנו בהקי החרות בטורקיה. מצבנו האזרחי שם יהיה כמות יותר מאשר במזרח אירופה, כי המורקים הם ממועם אוהבי היהודים וגם רגש היושר גדול בהם מאשר אצל האירופיים.

וגם זאת. עלינו להשגיח, שכל אחינו היושבים בא"י יקבלו עליהם נתינות טורקיה, למען יהיו אזרחי הממלכה ויהנו מכל הזכויות הפוליטיות. כחמשים אלף יהודים יושבים בירושלם וזכות בחירת ציור יהודי לפרלמנט המורקי לא תהיה להם, כי אינם נתיני טורקיה. עד כה היתה תועלת ליהודים העולים לא"י לעמוד תחת יד קונסולי ארצות מולדתם, כי הם הגינו עליהם נגד פקידים ונובי מס חמסנים. אבל עתה בהיות סדרי אירפה בטורקיה אין כל צורך ליהודים לחסות בצל ממלכות נכריות. על כל יהודי הבא שמה להשתדל להיות עבד הממשלה המורקית, למען הרבות את השפעתנו שם. יחוסנו לאחינו הספרדים צריך להשתנות לטוב. אמנם פרוד הספרדים מן ה"אשכנזים" לא אנחנו נרמנו, כי להספרדים יש איוו הירוות ומשפט-קרום נגדנו. עלינו לעמול איפא לשנות יחוסם אלינו, להראותם, כי בזמן הזה, צריכים היהודים לאחדות, שלא יהיה הבדל בין ספרדים לאשכנזים. עלינו למשכם אלינו באהבה ובהבה, כי בשנוי סדר הממלכה בטורקיה נעשו הספרדים לפקטור חשוב מאד לעתידות הישוב בא"י. כי הספרדים ישלחו צדיהם לפרלמנט המורקי ולא האשכנזים והציונים

יהיו צריכים להשתדלותם שם. מה מאד צריכים אנו שיהיו לנו צירים נאמנים בפרלמנט ההוא, שכל הצלחת הישוב בא"י בירו הוא. כמוכן לא נוכל למשוך אלינו את הספרדים בעתונים זרנגוניים ואשכנזיים. הכרית המחבר אותנו לעם אחר לא יוכל להיות רק שפת עבר. ומה מעצבי ומנוחך הרבר, כי רוקא עתה, בשעה שאנו היבים להתהדר עם הספרדים (וצעדים נעשו עתה להחזיר גם את אחינו הנדחים באכסניא אל הגוע היהודי), משתדלים הקנאים הזרנגונים, לעשות את הזרנגון האשכנזי, כלומר שפת אשכנז העתיקה, לשפה יהודית לאומית! נקוה שהשכל הבהיר והחד של בני עמנו יגבר על חפץ הסנוציון של יחידים וישראל לא יאבה ולא ישמע להם, להכיר את שפת הפרנקים והשכבים הקדמונים לשפת ישראל הלאומית. שפה אחת תהיה לנו ולאחינו הנדחים במזרח. והשפה הזאת היא העברית. לא נוכל עתה לותר על השבט והחשוב והיקר לנו, היהודים הספרדים ובכלל על יהודי ארצות המזרח, המדברים בלשונות שונות ואין דבר המחבר אותנו עמהם מלבד שפת עבר. אבן פנה הם היהודים ההם בישוב החדש בא"י ואנו צריכים להם, לפי שהם פקטור חשוב בעתידות עמנו בממלכת טורקיה. ל.

ענינים מדיניים

קשר הסרבים. בקרואציה ובכוסניא נגלה קשר, שקשרו הסרבים נגד אוסטריא ואונגרי, לעורר מהומות ע"י חבלי שוודרים, לפוצץ בנינו הממשלה, להרוס גשרים ומסלות, להרוג פקידים רמים בכוסניא ובקרואציה עד שתלאה אוסטריא ותהיה מוכרחת להשיב לממלכת סרביא את כל המדינות, אשר יושביהן סרבים וקרואטים, למען תיסד לה סרביא ממלכה גדולה, שתביל את כל הסלבים הרומיים. הקשר יצא מאת ממשלת סרביא עצמה ושרי המניסטריון הסרבי, פרופסורים ופקידי צבא עמדו כראש הקושרים, המפוזרים בכל מדינות הסלבים הדרומים. ממשלת סרביא חלקה בלי נשק לכל הסרבים היושבים בטורקיה על נכול כוסניא, הכינה חמר מפוצץ ואוצר בכמות כמערה ובל צעדי הסרבים התחנכו במלאכה האגדחית הזאת. הקשר היה ערוך גם נגד נסיך מונטינגרא, להרגו ולחבר גם המדינה הסרבית הזאת עם סרביא. הקשר נגלה ע"י סופר קרואטי, שגם הוא היה בקושרים ואחרי כן נוכח מה נבערה העצה

הזאת, שסרביא הקטנה תלחם עם אוסטריא-אונגרי להכריחן לתת לה מדינות אחדות והבין שסרביא הכניסה את עצמה בפכנה גדולה. ע"כ כתב חיבתת ונלה את הקשר. עתה נתפשו בקרואציה ובכוסניא אנשים חשובים רבים ומשפט מרעיש ומכהיל יחיל באגרום בירת קרואציה. גם המלשין עצמו, גיאורג נאסטיץ, כלוא.

פעולת המאורעות בטורקיה על כוסניא.
 השנויים בטורקיה עוררו גם את יושבי כוסניא מיטתם ורבים בהם רוצים להשתחרר. המולר תלוי גם על צוואר הממשלה האוסטרית, שהתעצלה עד כה לכסם מצנה שה. זה שלשים שנה, שנתנו לה הממשלות את המדינה הזאת בתעודה להביא מדר ומשטר ומנוחה ליושביה, אשר אמנו עלתה נידה באופן נעלה, וזכתה במדינה ככל שלישי הדרכים, שבהן קונים אצלנו: בכסף (מי יוניס רבות), בשטר (הברית הכרלינית) ובכיאה (כבוא חיקה שמה) כאורח כל מושל חדש בכבשו מדינה ובצדק תוכל גם אוסטריא לאמר לכת כוסניא: "ואעבור עליך ואראך מתכוססת בדמיך (כי שפיות רמים היתה מצויה שם רוב) ואמר לך בדמיך חיי". יפה המליץ עתון אשכנזי שה. כי במשך שלשים שנה לא השתדלה הממשלה האוסטרית להחליף את הנשואים לפי יעצה (סוקוביניט) ע"כ כוסניא. לאמר "אקופציון" כנשואים קבועים ליגלים, לאמר "אנפסיון". ועתה צדק הפתגם: כי "אהבה ישנה אינה מחלירה". כן סרה לכוסניא, שעזבה בשמחה את עוגכה הראשון (טורקיה), כי היה חלש מזון וירר מנכסיו והלכה אחרי מאהבה אוסטריא הרעננה. עתה נסה אוהבה הראשון להתאזר עוז וללבוש מחלצות מערכיות ועל ראשו המורכבן ועליו אבן שהסימה ומכוונה, לאמר קונסטיתוציא. עתה תפשוט הפילגיש כוסניא זרועותיה, לחבק את ארונה הראשון, התעלה זאת בידי הכת השוכנה הזאת? ח.ו.

המהפכה בטורקיה. הטורקים הצעירים הוסיפו לנצוח נצחון אחרי נצחון והכל כשלום, בלי שפך דם. המניסטריון החדש עם סעיד פחה כראשו היה מוכרח להתפטר. גם שני מזבירי השולטן גרשו מן הארמון ובן גם כל הפחית והשרים, אשר ככל רחבי הממלכה, שרוח השיטה הישנה היתה נר לגליהם, הוסרו מבנם ובמקומם הוקמו אנשים ישרים, רודשי צדק השמחים על המהפכה. מבל האנשים בעלי השיטה הישנה לא נשאר על מקומו רק השולטן עבדאל-חמיד לכרו, שעשה תשובה ככל לכבו וככל נפשו ונשבע כמה פעמים, כי נאמן יהיה אל החקים החדשים כל ימי חייו. גם חמלו עליו הטורקים הצעירים, כי חשוב הוא בין מלכי אירפה וכלם סככים אותו על חכמתו

הא.ב. עט. אבל הגר נא לי דברים ברורים ברצי, מה שייך לשבת בלא אשה? מה טעם וריח יש בדבר?

ה.ב.ן. (מחריש).
 ה.א.ב. מה סכה יש להיות שרוי בלא אשה ובלא שמחה. אדרבה השיבני, הלא אב אני. מדוע לא אוכה לדעת את כל הנוגע לבני יחירי?
 ה.ב.ן. לא טצאתי לי, אבי, עור כנגדי...
 ה.א.ב. שקר, שקר. עוד לפני עשר שנים שלחתי אליך מכתב, כי חנה פרדל, בתה של שיינצי חיה, חפצה לקחתך. נפשה יצאה ממש אחריך. רבוש של שלשת אלפים היה לה מוזמן.
 ה.ב.ן. אבל לא רכוש נפשי ממיר, אותו הרבוש שרוקים במוני מכשפים...
 ה.א.ב. עט שטוהים. כתולה יפה היתה חנה פרדל, "כך שנה עלי" ואתה לא חפצת, ופטור. אמרו אפילו, כי הרבית עמה שיחה תמיד לפני נסעך מבית. אמה ספרה לי, כי אתה כחבת לה מכתבים, שלא תאכל בשר ועוד שטוהים כמו אלה, מילא יהי כן. ושלחו שרכן אליך, וגם אני כחבתי אליך בנדון השוודן הזה. ועורבא פרח, לא ענית ולא ענית, עקשן הייתי מנעוריך ועקשן נשארתי.
 ה.ב.ן. (חפץ מה לשאול, אך האב משתיקו).
 ה.א.ב. יש קונה עולטו בשעה אחת ויש מאבד עולטו ברנע אחר, ופטור. חנה פרדל נשאה לאיש

אחר. אומרים אפילו, כי אינם מאושרים. הרוח יודע את האנשים בזמן הזה. גם כנים יש להם, גם פרנסה טובה יש להם, ובעלה פיוש כן פיינא ינטה הוא אדם בשר וירא שמים באמת וככל זאת אומרות השבונה, כי אינה עמו "שוה כשוה". כוא וראה מה נשים יכולות.
 ה.ב.ן. (נותן עיניו לעבר הפתח ומחריש).
 ה.א.ב. אבל מה שהיה היה. מה לנו להזכיר נשכחות, עוד עת לך לתקן את המעות. עשה תשובה ברצי. האינך יודע, כי ביון שהגיע האדם לעשרים ולא נשא אשה הקב"ה מקללו?
 ה.ב.ן. בכך קללני הקב"ה ושיב לא איכפת לי להיות פנוי.
 ה.א.ב. (מתוך דמעות) ואם אינך מאמין חלילה כהשי"ת, כודאי אוי לי ולך. אבל גם הטבע שלכם מחייב לקחת אשה והולדת בנים.
 ה.ב.ן. הנח לי אבא. כבר זקנתי.
 ה.א.ב. (לוטש עיניו) מה אתה סח בני, היצאת מדעתך? אתה, אתה זקן?
 ה.ב.ן. זקנתי.
 ה.א.ב. ויצחק היה כן ארבעים שנה בקחתו את דבקה אשתו.
 ה.ב.ן. לא אוכל לשאת אשה משום איזה פסוק שיהיה... לבי כבר זקן. אין לכי הולך עוד אחרי תשוקות חמריות... נפשי אמנם עודנה חושקת, אבל היא חושקת בתורה...
 ה.א.ב. (ברצינות מעושה) איני חבר, אבא, לחברה כזאת ואיני יודע מציאונה. אבל מעצמי, מעצמי אמרתי עלי את הנשואים. אנשים שכמותי אינם מסגלים לקחת מן החיים, אפילו מה שהחיים בעצמם מושימים

הא.ב. אך לחזוק הוא. האתה ברצי עוסק בתורה? מה לך ולהורה? הרי בותב אתה ספרים פסולים, שאסור להסתכל בהם. לפני שנים שרחת לי ספר קטן, אלקים יודע האמת, שאני לא קראתי בו. ולמה זה? (בקצת חיוך) האם לא טוב יותר לקרא ב"חוק לישראל" או באיוה ספר-מוסר אחר. אבל עפ"י מקרה קרא בו ר' אורי שלנו וצוח: אוי על תבשיט שלכם ר' אכרמצי. לקרוע קריעה צריכים על טרפה פסול, על שקץ משקץ כזה. ועתה אתה אומר לי תרוץ על לא לקחת אשה, בי נפשך חשקה בתורה. צחוק חי נפשי, צחוק.
 ה.ב.ן. נפשי חשקה כאידאה רמה, הנחוצה כ"ב לבני החיים כהתורה עצמה.
 ה.א.ב. (מביט סביבו, תוהה ומשתומם).
 ה.ב.ן. נפשי חשקה באידאה נשגכה, שכדאי בשלה להקריב את הזיוף של החיים שלכם.
 ה.א.ב. עט. אידאה היום אידאה מחר. בצאתכם ובכאבם פיתם מלא אדע אדע ועדיין איני מבין משום מה אסור לך לשאת אשה. כסתמא חבר אתה לאיוו חברה האוסרת הנשואין? מה? המצאתי חירתך?
 ה.ב.ן. (ברצינות מעושה) איני חבר, אבא, לחברה כזאת ואיני יודע מציאונה. אבל מעצמי, מעצמי אמרתי עלי את הנשואים. אנשים שכמותי אינם מסגלים לקחת מן החיים, אפילו מה שהחיים בעצמם מושימים

גם פה מרגישים את מצבנו החברתי כעווב ובוודר בין שלשה הגוים האזרחיים, המתנחלים במדינה: מחמדים, קרואטים וסרבים.

בעוד המניסטר קאלאי חי, לפני חמש שנים, שלמו שלום והשקט בין בל ויובשי המדינה. כי הוא היה מסדר נאוני וברוחו הכביר הכיר בהכרה עמוקה את טבע בני המזרח וידע לאחוז במרץ וביד בטוחה את רסן הממשלה. אחרי מותו היו אנשים, שהצדיקו אמנם ישתו עד בה, אבל אמרו, לא נאה לממלכה אירפית חפשיה באוסטריא להמשיך ממשלה אוטוקרטית במדינה הזאת אחרי שכבר שקמה הארץ ויושביה היו לבני תרבות. כנראה היה בן גם דעת המניסטר החדש הכללי לפינגן. השולט במדינהנו, הכארון בוריאן והתחיל כמהן אוטונומיה דתית בתחלה לסרבים ואחר כן לסחמדים. בין כך התנפחה כרבולתם ולא ידעו נבול לרדישותיהם ואנימיציא של „סרביא הגדולה“, שיצאה מבלגראד ואחזה במניסטרנו ובמקרון, נגעה גם פה. בשנה שעברה התאספו יותר משבעים צירים סרבים לבנסיה פומבית במאראיעווא והחליטו החלטות בגאון לכב, כי „בוסניא לבוסנים“ ואין לורים חלק ונחלה פה ודרשו, שתקים להם הממשלה פרלמנט בתור ועד המדינה. נשמעו גם קולות, כי אוסטריא כבר מלאה העודתה, שקבלה בכרית הברלינית ועליה לעזוב את הארץ להשולטן. בזה דמו הסרבים, למשוך אליהם את הסחמדים. ואמנם עלתה זאת בידם, כי בבחירות להנהגת העיר התאחדו הסרבים עם הטורקים נגד הממשלה והחליטו החלטה, שלא תהיה מהיום זכות הבחירה למי שאינו יליד הארץ הזאה. בזה הוציאו מן הכלל את פקדי הממשלה ואוהנו היהודים האשכנזים, כי גרים אנחנו פה, בכל ה„שואבים“ (בן יקראו לאשכנזים) השנואים כובשי המדינה. אז פקחה הממשלה את עיניה, כי העתונים האשכנזים פה הסירו את הקרים מעיניה. העורך המצויץ היהודי וואנגר הוציא מחברת, שהיתה סכה לובח רב הערך בדלגציות האוסטרית והאוונגרית. הוא הוכיח, כי לא יפה עשתה הממשלה בהרפתה את מהג ההנהגה, כי אין העם מיבשר עוד לשלטון מערבי. וכבר הראו כוון, כי די כח לממשלה למהתח שוב את הרסן. מלהמה עתה לממשלה עם הקואלציון של הסרבים והטורקים, המחכים לעת מצוא לכא על חשבונם. נאמנים לממשלה נשארו רק הקתולים והיהודים.

עתה תעלה השאלה מאליה: איך ליהודים להתיחס למצב הזה? במצב נייטרלי לא נוכל להשאר מטעם פשוט, כי הממשלה צריכה לעזרתנו, ולסרב אי אפשר, כי מתי מעט אנחנו. זאת ראינו בכחירות למועצת העיר. הממשלה במלה לפני חצי שנה את הטועצה, יע החליטה את החלטה הנ”ל. וכבחירות החדשות הרגשו חובה מוסרית לתמוך בידי הממשלה בנמול על ההנהגות הרצויות עמנו ונלחמנו בצד הקתולים נגד הסרבים והמחמדים ורק בעזרתנו נצחה הממשלה. אבל בזה הקימונו את האחרונים - לאויבים לנו. אמנם השנאה אינה חדשה, כי כבר לפני שנתיים היו קטטות בין הקרואטים וכן הסרבים והיהודים עמדו בצד הראשונים. כבר אז עלתה עלינו חמת הסרבים וחלקו מגלות עפות מלאות חמת פהנים על היהודים והזהירו את הסרבים, שלא יבאו בשום מ”מ עמנו. בשנה שעברה לפני הפסח נמצאו פתקאות רבוקות על בתי היהודים ועליהן שתי וערב ובתבת באותיות גדולות: „מות ליהודים, רדו יהודים!“

ובאמת עלינו לבחון עוד את דרכנו, אם מוכה לנו האחיה עם הקתולים פה. מנהלם הארכי-הנמון ד”ר שטדלר (ד”ר קוהיט מבטיח בספרו, כי הוא מזרע ישראל), הקנאי הטופלג ב„עשיית נפשות“, הוא מאושר בהצילו נפש נדחה אחת — התי ישמעאלית, יהודית, יונית, אחת היא ובלבר ששינגנה — להביאה לחצות תחת כנפי הבנסיה. וכל החוסים בצלו קלריקלים המה כמוהו. ובכך שאלו העתונים הסרביים את היהודים אחרי מפתלים בבחירות, מדוע לא יקחו מוסר ממעללי הקלריקלים הקתולים כוון ולא יזכרו

מתקומות במלואן. ואילו הוא הקללה הרובצת על החברות הציוניות, שהן כקקיון של יונה, שבן לילה האבדנה כמעט בלן? ואף המתקומות הן רק מתנונות והולכות, כלי פעולה וכלי רצון לפעולה ומלבד אספת בחירה אין דבר נשמע מהן? — את סכת הרבר אין לבקש כעצם התנועה או בעומדים כראשה. זהו רק פעולת התנועה אחרת, שקדמה לציונות. רגילים היו בני הנעורים בכל הערים במרס קמה הציונות ליסד חברות לשם השכלה. עקר החברות ההן היה קביעת בית-מקרא, לקריאה עתונים ולדרשות והרצאות. בלי בית מקרא כזה אי אפשר לחברה השכלה להתקים. (ראה חברות הגלדמנובקא). באשר נוסדה הציונות וכטלה התנועת ההתבוללות ע”י השכלה כללית, נכרכו מיסדי החברות בלי משים מתון רגילות אחרי מנהגי חברות ההשכלה ודמו שאי אפשר גם לחברות ציוניות בלי בית-מקרא. ובאשר קשה להחזיק בכל עיר בית-מקרא כזה, כי אין בזמן הזה הולכי-בטל רבים כמו שהיו ברור הקודם, על-כן כאשר יראו ראשי החברות, כי בית-המקרא עומד ריק עד שהחברים ילאו לשלם בעדו שבר דורה, ידפו שכל החברה בטלה באין מרפא וידיהם הרפינה ויואשו מעשות עוד איזה דבר בשביל הרעיון היקר להם. וכן הולכות רוב החברות ובטלות ואין יודע מעם הדבר, בעוד שכאמת לא החברות בטלו, אלא בתי המקרא, שאין להם שום שיכות אל הציונות, כי גם בשעת קיומם אין עוסקים בהם בעבודה הציונית, אלא בדברים בטלים ובשחוק לכן על מיסדי חברות ומנהליהן לשום פעם לבס אל האמת הזאת: אין שום חברה, שנוסדה לשם איזה מפעל טוב, זקוקה לבית-מקרא ולחדר מיוחד לה. כל הפעולות הטובות וביחוד קבוץ כסף, שזוה העקד בכל מפעל טוב וביחוד בציונות, אפשר לפעול בלי בית-מקרא ובלי שכירות חדרים מיוחדים לבטלה. הבית הוא רק משא כבד, הנברך אחרי המפעל ועוצר בעד פעולתו. לכן החובה על מנהלי החברות הציוניות, כמנוע לבתחלה שכירת בית-מקרא אחרי שהנסיון הורה, שזה רק מונע את קיומן ומחיש את בטולן. החברה צריכה להתקים דוקא בלי חדר מיוחד. מנהליה יקבצו כעצמם את השקלים ואת הנדבות לקרן הקימת וכו’ לאו דוקא מאת חברי החברה, כלומר מאותם האנשים, שהיו במקרה בשעת יסוד החברה, אלא מכל אנשי העיר. כאופן הזה ירכשו בכל פעם חברים חדשים וכטעם מספר אנשי הקהלה יהיו מספר הציונים. והנסיון הורה, שמי שנתן פעם איזו נדבה לתבליה ציונית אינו יכול עוד להתכחש לה, כי את מעשיו לא יגנה ואין אדם משים עצמו רשע. שימו זאת אל לב בכל מקום ולא תכטנה עוד החברות ולא תצטרכו לשלוח תלונית בכל עת אל הרדקציות ולגזור להדפיסן בתקוה שוא, כי בזה תקום החברה, כלומר בית-המקרא, לתחיה. דעו פעם, כי חברה אינה בית-מקרא ואינם תלוים זכ”.

מכתב מבוסניא

סאראיעווא. קול השאון, שקם עתה בין עלי עתונים בגלל המהפכה בטורקיא, שגם הארץ הזאת נחשבה לה לפנינו, גם לפי טבע הדבר גרוי-עצבים גם בבוסניא. ככל אשר נפנה נראה התרגשות. השנוי בטורקיא נוגע בדרך ישרה גם ליושבי בוסניא, שעדיין עברי הפדישה (השולטן הטורקי) המה לפי הברית הברלינית. הפץ כביר הקפס, שגם הם יזכו כגורל אחיהם בני מדינתם לפנינו. ויבפרט, כי כבר לפני כוא חיל אוסטריא הלוס נתן השולטן הנכחי בידוע חקי קונסטיטוציא להם, כמו ליושבי שאר מדינותיו. ועוד קצת מהנבחרים, שלקחו חבל בישיבה הראשונה בפרלמנט הטורקי, חיים פה עמנו (שמעת, כי גם ראש היהודים הספרדים פה הנביר הנכבד מר י’ שלום היה אחד הצירים בקושטא).

גם אותנו היהודים בבוסניא מענין הדבר באיזה רגש פנימו ובזעווע נפש, כי הרגש הלאומי היהודי כמו מריח באוויר מין חמר אי-בטוח וצריכים אנו להתבונן בו מנקדת-מצבנו האי-נורמלי והגלמודי. כי

כל שרי החצר ומניסטרים קודמים וממונים רמים, שנודעו בחמסם ובגנבותיהם, כלאים עתה בבית בלא עד שיחרץ משפמם, מלבד אחדים, שנמלטו לחוץ לארץ. אצל בתי שרים אחרים הציבה הממשלה משמר, לבל ימלטו. כראש המניסטרוים החדש עומד הפחה הישיש קיאמיל (בן מומר יהודי), שהיה מחרם עד בה כהיותו נוטה מעודו לתקונים. בין המניסטרים החדשים ישנם שני נוצרים, האחד יוני והשני ארמני. העם הטורקי שב מעט מעט לעסקיו והארץ שקמה.

על המצפה

יסוד חברות ובטולן.

רכים מהפלאים וכצדק, כי אחרי עבודה ציונית של אחת עשרה שנה ואחרי התוצאת הטובות של העבודה הזאת בא”י, וגם בארצות הגלות, שאפילו מתנגדי הציונים אינם יכולים להבחישן, לא חדרה עדיין התנועה הציונית בשדרות הרחבות של העם וגם הכנסות ההסתדרות אינן מהרבות כפי שהיה אפשר לשער ולקוות ובפי צרך התנועה-עם כבירה כזאת, אשר פרונטה רחבה ורבת הפעלים לה. נפלא הדבר, שהעומדים כראש התנועה לא שמו לב למראה הנפלא הזה, לחקור אחרי סבתו ולהקן מה שיש להקן. אנשים מן הצד חקרו כדבר וגם הביעו בשיחות פרטיות את דעתם. כי הסבה היא, שכראש התנועה אין אדם מצוין, שיש לו כח המושך והשפעה רבה על העם. אבל אין זאת הסבה דבונה, כי גם בימי הרצל לא יכלה התנועה להתפשט. חברות נוסדו ובטלו, בני הנעורים התלהבו ונתקרו מיד וכל השכר יצא בהפסד וכן הוא עד היום הזה. היום נשמע בשורה טובה, כי במקום פלוני נוסדה אחרי עמל רב חברה ואלה שמות המיסדים ואלה שמות הנכאים ואלה שמות הדברנים וחלילה לאיזה עורך עתון להעזי להשמיץ ח”ו אחד מהשמות, כי אחת דתו לגזור חרם על עתונו. לא יעברו ארבעה חדשים ומכתב מלא קינים והגה ותי יבא מן המקום ההוא, כי החברה בטלה, כי רפו ידי המיסדים והנכאים והדברנים, אין איש בא אל בית החברה ואין מקבץ את הפרוטות, הכל עולה בתהו. מהו סכת הדבר? הלא עינינו הרואות בקהלות הגדולות חברות רבות מתקומות זה שלשים וחמשים שנה, אין עיף ואין בושל ואין מתאונן על רפיון ידים. הכל מתנהג בתקונו בכיום הוסד החברה וגם טעם הפרוגרמה לא פג, כל התקנות, שנסדו בחברות ההן,

להם. אי אפשר שתהיה לנו אחיזה באיזו חיים של גבול וצמצום לכלוך וגסות... עלינו להיות חפשים מכל מוסרות גפניות ורוחניות...

הא.ב. בלפי מה אהה מפפמט כן, גיוואלד! אדם מישראל צריך לשאת אשה ולהוליד בנים, כמו שכתוב מפורש „פרו ורבו“.

ה.ב.נ. אנשים שכמותי צריכים את זמנם, לתקן את אשר עותה אחרים „בפרו ורכו“... עלינו להקדיש את כל חינו לעבודה רמה, להרחיק את הבעור והאכזריות של חיי בעלי „פרו ורכו“. חפצים אנו לתקן את פגימת חייכם, שהיא סוף סוף ארעית ולא קימת לעולם, ועתה באה עתה... בדאי אבי חביבי, בדאי להקריב הצלחה רגעית בשביל הקוה אין סופית. ומקוים אנו, כי יעלה בידינו לנרש את גרוי העצבים, שגבר בימינו מאד עקב ענוי גוף ונפש, עקב משמוש המציאות וקלישות חברת העתיד ולהכניס זיו ועליצה, טהרה ויפי, שכל ושירה, במלה אחת להבנים חיים להחיים. ואם אבאר לך אבי את הפרוגרם שלנו תודה גם אהה כי...

(סוף יבא).

מה עוללו להם הנוצרים-סוציאליים, ואיך ימלאם לבם להתחבר פה עם הקליריקלים?

ועוד תשובה אחת יש נגד התחברות היהודים עם הקתולים. יודע פה, בי שלמון קונסטיטוצי ע"י ועד-מועצה אינו נחא תקתולים, כי המה יודעים, שיש לפרטים הרוב כמדינה. וכן הודה הארבי-הנמוך שטדלר לעורך אחד בוויין, שאם הקבע הממשלה בית מועצה של נבחרים, יהיה לפרטים ולמחמדים הרוב ויבטלו את הקתולים ויעיקו להם. נקל להבין, כי גם אנחנו נפסיד בזה. בהתחברותנו עם הקתולים נועיל איפא למנוע את חקי החרות ואת זכויות המדינה הזאת. וחלילה לנו בני המערב ובני התרבות לגרום נזק תרבותי בזה להתרות, אשר גם לנו נלחמים בעדה בכל מקומות פזורים ומעולם לא התנגדנו למנהן חרות. ובכל זאת לא נוכל להכחיר את האמת, כי פה אין לנו סבה להתלהב כשבילו וללחום בעדה. זהו מה שאמרת: הפוליטיקה היהודית פה צריכה בקרה, ובכל אופן זהירות רבה.

ח. ווייצנר.
מכתב מארץ ישראל.

ירושלים. ישמח בר איש ישר ויעלו כל אוהב שלום לשמועה, בי סוף סוף בא הקץ להפכסובים, אשר היו בין קהלת הספרדים ובין קהלת התימנים, אשר העטו אי-כבוד על ירושלים העיר הקדושה, אשר אמרנו, כי השוב היה להגלות כל הארץ. בי יצאו דברי הרביות ויגיעו עד מעבר לים וכבר נשמעו משם המשפטים השונים והיוצא מהם הוא מה שאמרה הגברת בשיר היינה אחרי הובוח אשר היה לפניו בין הרב ובין הבמרג...

לפני ימים נוערו הרבנים והחכמים, לאמר מורי אחינו האשכנזים ומורי אחינו הספרדים ויהיו במספר עשרים ושלושה לסנהדריה קמנה וישלחו ויקראו לחכמי-ערת התימנים ויקבעו את היום, אשר בו יעמדו למשפט מרשי עדת הספרדים ומרשי ערת התימנים, איש איש ומענותיו ותביעותיו ויתבררו ויתלכבו ויצרפו הדברים. והיה כל היוצא מפי המשפט, על שני הצדדים לקבל לחק ולא יעבור...

והנה הגיע יום הרין ורומיה מסביב, אין שופטים ואין נשפטים!

מה פתרון החידה אפשר התעלומה הזאת? ירוע כי נקרת השדפה של הריב הגדול הזה היתה הפרירה, שנפרדו התימנים ויכדלו מעל הספרדים, והנה גם שניהם חפצו בשלום, אך נפרדו בדעותיהם על דבר השלום. אלה, הספרדים, אמרו כי זה הוא השלום, כי ישבו וישבו אחים יחד, כאשר ישבו זה שנים רבות. והתימנים אמרו, כי השלום הזה הוא רק בלפי חוץ, רק אחיות עינים, בעוד שבקרבם פנימה אוכלת השנאה את הבשר ואת הנפש... אלה דברו בהגיון, בהקשים וחסכוניות ואלה רק נאנחו ויהיו דבריהם דברים שבלב, אשר רק אנשי לב יחושו אותם... והנה נמצא גם בין היושבים למשפט אחר, אשר חש את הבאב, הלא הוא הרב רבי ליב דין, אשר קם מתוך העדה וישמע את חבריו בדברים, אשר נבנו עמק עמק אל לבם ויחליטו לשבת מריב, כי טוב גם לשני בעלי הדין, לבלתי השפט והיה שלום גם לשניהם. — בין יתד הדברים אשר דבר רבי ליב דין, כה אמד להם: רבותי! ראו אתם יושבים בזה על כסאות למשפט, לשפט עדה שלמה, אשר כמעט אינכם מכירים את אנשיה, את דרכי חייהם, את תכונתם ואת מעשיהם. אני אני תכנתי את רוחם וירוע ומכיר את כלם מקפנים ועד גדולם, האנשים והנשים ואני אומר לכם, כי החת להביא אותם במשפט, עלינו, לאמר גם האשכנזים גם הספרדים, לקחת אותם לנו למשל ולמופת. בין כל הקהלות השונות אשר ישנן פה, אין במוהם אנשי מעשה, בוחרים בכל עבודה קשה, למצא מחיתם באמונה ובישר, למען לא יצטרכו לירי מתנת כשר דם. ואם הם אומרים, כי אי אפשר להם, לשוב

עוד פעם אל המקום אשר יצאו, להיות חברים לקהלת הספרדים, חלילה וחלילה לאמר להם: יקוב הרין את הר! התעזב אשה את אישה, הנהוה לה בל צרביה ובל חפץ לכה, מבלי כל סבה נכונה ומברחת? כן הדבר הזה אשר לפנינו... ככה דבר רבי ליב דין ודבריו לא שבו ריקם, כי אם הצליחו ויעשו פרי טוב, כי נפקחו עיני כל השופטים הנאספים וגם הספרדים ענו אמנ...

הדברים הטובים האלה הזכירנו דברים כדמיהם ובצלמם, אשר דבר פעם שר גדול, אחד מאלף שרי ממשלת ארץ רומניה, אשר ידע את אחינו היהודים הנרדפים שם ויזכירם לטיבה; הלא הוא השר קרפא זכרו לברכה. פעם ישבו חברי סיד הממשלה עד חצות הלילה, כי היה לפנייהם ענין קשה, איך להיטיב את מצב ארצם ולעצור בער רגשי המרד, אשר התרגשו לבוא. מובן כי כמעט היה פה אחר לבלם, כי כל הרעה היא מקרב היהודים הארוורים... והיה בצאתם והנה לפנייהם חף, נבל ובנור ומצהלות שכורי יין!

ויער אותם השר קרפא ויאמר: זה הוא הדבר באפל יהלך וקטב ישוט מקצה הארץ ועד קצה! ועל דבר היהודים השנואים בה בעיניהם אמר: הוא ותראו! ויולך ויקרב אותם אל בית נמוך אחד, אשר יצא משם אור כהה. ויביטו בלם אל תוכו ויראו איש יושב בפיף ועוסק בעבודתו, משם הולכים אל בית שני ואר שלישי ועוד ועוד ויראו במראה אשר ראו ראשונה. כל אלה היו יהודים בעלי מלאכה, חיים, רצענים וסנדלרים. ויאמר להם: "שלמה המלך אמר: לפני מבין חכמה ועיני כסיל בקצה הארץ! תחה אשר עלינו להעיר את עם הארץ, לקחת את היהודים האלה למשל, כי מהם ידאו וכן יעשו ונעשה רבר לרצון אלקים ואדם, מוסיפים אנחנו עון על פשע, להיות חיוטים ומחמיאים אדם רב! הנה לפנינו המחלה ורפואתה! למה לנו לבקש עלילות שאו?" — ישראל הכריז מלך.

מחרוב ומרחוק.

שונות. בכל בתי הקונסולים האוסטרים בחוץ לארץ ובבתי צירי הממשלה בערי הממלכה הונגה מעתה שפת אונגן אצל שפת אשכנזי בכל השלטים והחומות ונסחאות הרפוס, ואיש אונגרי השולח שמה בתב אונגרי או בקשה כלשון אונגרי צריכים לענות אונגרית. — הגראף צעפעליץ באשכנזי הצליח בפעם הראשונה בשבוע שעבר, לעבור בספינת האויר שהמצאיא ולהטותה כחפצו בטרחק רב מגבול שווייץ עד טאינץ. (תחת אשר עד כה לא יכלה ספינת אויר רק להתרוטם למעלה ולהתנווד לכל רוח.) השמחה בכל ארצות אשכנזי היתה גדולה עד מאד על נצחון בן ארצם נגד האויר, לעשותו כמיטי היס ולעבור בו בעוף השמים. כאשר שב הגראף אל עירו באם הדרך הספיק את המסע וירד וקשר את הספינה בידרות בקרע. פתאום באה רוח סערה. שעקרה את הספינה עם היתדות. הספינה הגדולה נהרפה באויר עד אילנות נשברו, כדור הספינה נחבטה בקרע ואש אחזה בו ועלה בלהבה השמימה. שני אנשים נהרגו והגראף נצל כמו בנס, כי יצא מן הספינה לפני האסון. אבל גדול לאשכנזי מיד נאספו מיליונים אחדות בכל ארצות אשכנזי לבנות ספינת אויר חדשה. גם בצרפת אכדה ספינה כזאת בסערה. — באונגן חסר מספוא לבהמות. — בסענעדין באונגן הרסה סערה את מנדל ארבת העשן של בית חרשת, המגדל נפל על בית המכונות והרג שמונה פועלים. ט"ז פועלים נפצעו קשה. — עדוארד מלך אנגליא בא ביום י"ב כח"ז לאישל, לבקר את הקיסר האוסטרי השוהה שם בקיץ. משם יסע המלך למאריענבאד כדרכו בכל שנה. כדרכו באשכנזי הודמן בקרונברג עם ווילהלם קיסר אישכנזי בן אחותו. — שבע נפשות אדם מתו אצל פונא מאכילת כמחין של דעל. — בלעמאן בצרפת פרה ווריקט, המצאיא נכנסים לאדם, באויר כמה קילומטר. — הרפוס החפשי במורקיא נרס. שנסרו ששבימים האחרונים דס"ה עתונים חדשים. — ביום ט"ז לח"ז יחל"ב כדודן בירת'זנסן הקונגרס הרביעי של חובבי"שפת"עספרנטא

ויאריך ששה ימים. שלשים עמים ישתתפו בו. גם צירי הממלכות ישתתפו בו ויהיה לו פרסום גדול. — שני מסעות במס"ב אצל ברלין נתקלו זכ"ה תשע נפשות אדם נהרגו ותשע נפצעו קשר. — בפרם בטלה הקני סמיטוציא. חיד המלך ירה שני ימים על העם בטברים בככי תותח ועשה הרבן גדול בעיר. — בסלך גרונא ברוסיא התנפלו כ"ה שודדים על מסע מס"ב. הבמכה שזוקו עליו הרנה את הזורק. אחרי ידיות הרבה בחו. — במדינת אפוליא באיטיאא הרוטית שודט חוס גדול. כל הנחלים יבשו ואין מים. בגלל מעט מים הודים אנשים זה את זה. — במלכות אנגליא, אישר בכל חמישת חלקי התבל, דרים שפיח מיליוני בני אדם על שטח ארע 11,828,000 פרסאות מרובעות. מסחר אנגליא לחוץ לארץ שוה סך ל"ח מיציאדים וק"ג מיליונים בשנה.

הרבי מקופיטשינצע בעד הציונות. בימים האחרונים קרה מקרה, אשר הכריח את הרבי מקופיטשינצע להצדיק כגלוי בעתון פולני את הציונים, ולהעמידם "במדונה אחת יחד עם כל היהודים"... בעתון הפולני "וויק נאווי" נדפס לפני שבועיים מאמר ראשי בשם "הציונים והאכרים". בעל המאמר מדבר ע"ד הכנייה, שעשו הציונים עם האכרים הוותנים במזרח גליציא בעת הבחירות אל הפרלמנט. ומביא ראיות, כי יחס הוותנים להציונים הוא רע בהחלט, ולא טוב עשו אלה האחרונים בהתקשרם עמם נגד הפוכנים בעת הבחירות, כי הוא בעצמו שמע אז לפני הבחירות, שהאכרים אימו על היהודים יבי אם לא יפעלו הציר היהודי מן הממשלה, כי תחלק להם את שדות האציקים, אז יהיה רע... ועוד דברי תפס כאלה. בסוף מאמרו הוא בא לירי מסקנה, כי הציונית אין לה שום ערך ממשי בחיי העם היהודי ומגמת מנהיגיה היא רק להוליך את העם ישולט וקשתמש בה לצרכיהם הפרטיים". כל דבר המאמר הם תפלים, וכתיבם כלי שכל והגיון, ואין מה להשיב עליהם. יען הם מעידים על הכותב, שאין לו אף מושג קל מהציונות; כי הוא מדמה שלא נבראת הציונות רק "לעשות" פוליטיקה... אבל אחת מענין איתו. בתוך סמך וסיעה לדבריו הביא הכותב, שגם הרביים הרגישו את הנזק, אשר יצמח מן הציונות — והחריטוה. והצדיק הגדול" מקופיטשינצע אמר בפירושו: "אנחנו חושבים את הציונים לנברלים מהחברה הדתית היהודית, כמו את אלו אשר התנצרו". הרבי כנראה הרגיש איך נעלב על אשר בדאו עליו שקר נכזה כזה, ויבא אל העתון הנ"ל דמנמי עיפ החוס, להרפסו בגליון הבא, ובקשתו כמובן נעשתה. עיקר דבריו הם: "הנני מודיע בגלוי, כי בשום מקום ועצילם לא דברתי דברים כאלו, אשר נדפסו בשמי, לאיזה איש ישיה, יען כי אני חושב את הציונים לי הודים הגונים וטובים. כמו את כל שאר היהודים! אבר השמיני ער.

התשלומי נוק, מנגלוב כותבים לנו: ביום ערב תשעה באב חגנו אורחי העיר את חג היובל של האב הקדוש כרומא. בערב עשו תהלוכה בחוצות והאירו חלונותיהם. בליל תשעה באב נא רצו היהודים להאיר חלונותיהם כנרות. ע"כ נקמו בהם הנוצרים ועשו זכר לחרבן ונפצו את החלונות. ממחרת הלכו הנזקים אל ראש האזרחים ודרשו ממנו להשיב להם את נזקם ואם לא ידרשו זאת בפליקים, ראש האזרחים ראה צדקתם והשיב להם את נזקם.

כהן נוצרי בעד הרב. בסמבור הישנה ברכ הרב את ערובי התחומין. במקום אחר מצא שנפסס הערוב ורצה לתקנו. פתאם התנפל נוצרי אחד על הרכ ושפך עליו בד מים באמרו, כי לא יתן לעשות אצל חצרו צרמוניה יהודית ועקר את הלחי של הערוב. הדבר הגיע לאזני הכהן הנוצרי ובחרות אפו על הנוצרי, שפגע בכבוד הרב, החריטוה בחרס מחלט.

מלחמה ביהדות. בקיבו היתה אספת כהנים ומיסיונרים רוסיים, שהשתתפו בה גם הכהנים הגדולים וראש המינוד, השולט על כל הדת הפרנסולבית. בדברם על הכתות הדתיות השונות, שהתברו ברוסיא ומתקרבות אל היהדות, כמו "ישראל החדש" (שיסר יוסף רבינוביטש הירוע בעזרת המיסיונר פרנץ דעלישש), "שומרי שבת", אדוונטיסטיים ובנצנים, השומרים את השבת ומלים את

הכתובים בשפת עבר ויקרעו בשצף סעף, והאיש אשר השליך מטבעות להטופה כנוהו בשם "שקק" פושע ישראל". הציונים הפיצומו. אף מיד נגישו עוד חסידים למאות וכראשם חצוף נודע וישלכו אננים ויעפרו עליהם ואת אחד מהם פצעו עד כי זב דמו. והרעש היה בד כך גדול עד כי נזעשו אנשים רבים מהרחובות הסרובות ויפרידו בין בעלי הריב ואז נאלצו הציונים לשוב לביתם.

אחד הציונים.

רע רע יאמר הקונה: "תנה לי ארבע ליטרות בשר, אבל רע" קראה נערה משרתת אל הקצב. — "למה לך דוקא רע?" תמה הקצב. — המשרתת: אם אביא בשר טוב יאכלוהו הארונים בעצמם, ולי לא ישארו הרבה.

משרה הספרות והמדעים.

עלילות של אלימות על ישראל.

מאת מתתיהו מזיוש.

היהודי, שפכחותו מהוללת, היה מתנגד להיין. היין מביא תסלה לעולם (וי"ר פי"ב). הוא נועד לרשעים (סנהדרין ע"ב). היין גורם לעבירה (נזיר ב.). ר"י בן בתירה מתיר להוציא יין לחול, אף שהוצא אוסר להוציא שאר פירות. מפני שתמעת התפלה ע"י (ב"ב צ.). השוטה יין כדי רביעית אל יכנס למקדש (ויקרא י' מ' נזיר ל"ח). וכן נהגו¹⁾ ואז יורה (כתובות יז.). שתי (לא שכור) אל יתפלל (עירובין ס"ד). אסור לכהנים לשותות יין. שני בניו של אהרן לא מתו אלא מפני שנכנסו למקדש שתיי יין (וי"ר פי"ב). החסידים הראשונים היו נזירים (גרים י.). בימות שמעון בן שמש נמצאו נזירים במספר גדול (ב"ר פצי"א). כת גמורה התהוותה מישראל, שזורה מן היין, האסיאיים. היין הוא רע. מדוע? על זה השיבו המיסטיקים באופנים שונים. כיין יש ב"רוחות רעות (צואות) וב"שכמים בני יעקב. יהודה (מ"ז). השמן הוא נוטע הנפן (חזון ברוך היוני ד') ועץ הרעת היה גפן, ממנו של סמאל והחמא היה ששחה ארה"ר יין ממנו (שם). עץ, שאכל אדה"ר, גפן היה. שאין כך דבר המביא יללה לעולם אלא יין (סנהדרין ע). אשכלות הביאו מרודות לעולם (ב"ר פמ"ו). היין הפריש בין אדם לחיה (ב"ר פ"ה). פרי עץ הרעת היה ענבים (חנך ל"ב ד', חזון אברהם כ"ג) וכן סבלו מישראל הפרסים²⁾ והמנדיים³⁾. שהחמא הקדמון היה שתיית יין. נח אחר המכול ג"כ שתי. "לא היה לך ללמד מאדה"ר, שלא גרם לו אלא יין" (סנהדרין ע:). גם אצלו פעל השמן (תנחומא נח י"ג, אגדה בראשית ח' כ') או השך שמדון (ב"ר פל"ז). השוטה יין, בוחר בו השמן (כמ"ד פ"ב). השותים לשכרה נפראים בני השמן⁴⁾ אומר נצרי אחד, ששאב מסטרות עכרים. יוצר הנפן הוא השמן ואצל היונים הוא בקחום. וכדרך הנגוד המתולגי, שהעירות עליו כבו, אמרו הגוים שכני ישראל, שאלקי ישראל הוא אל-הנפן, הוא כסחום אליל השכרות. פלומרחום עמל להוכיח זאת ומראה דוגמאות בסוכה, שופר, ליום, מילה, שבת, הצניף על ראש הכה"ג והפעמונים על הכנדים וכו'⁵⁾. היוני האמין באמת באחדות שני הפולחנים האלו. והנגוד שבין מנהגי נזירות ישראל והתהוללות של שכרון בקחי העירו אותו לתסן את דרכי ישראל, שקלקלו מסחר הבנה את עבודת בקחום. מציומים⁶⁾ הממאן לחשוב את אלפי ישראל לבקחום, אומר שבקחום יסד מנהגים יפים ומנהגי ישראל הם ההפך מהם. מפני זה שאף הנכרי להחזיר להם את הזוהר, שנסתלק מהם. ניקנור נשבע לבנות על מקום בהמ"ס היכל לבקחום (בי חשמונאים י"ד ל"ג). היונים ערכו בירושלים חג

הפולטיטיק בבית דין. בעבור הריגת היהודי הזקן נלדברג וכל בני ביתו בכפר בומואנץ. אצל סומשאוא נתפשו כידוע שמינים אכרים רומנים. שהיו חבל שורדים ועשו כמה תועבות. אך הפולטיטיקנים הרימנים המליצו בעדם אצל השופטים וכלם יצאו לחפשי. כי ההרונים היו רק יהודים. על זה הודיעו השופטים את בית הדין הגדול בלבוב והוא הודיע את המניסטריום למשפטים. עתה נשלח ועד של שופטים ממרנופול לסומשאוא, לחסור על מעשי השופטים ההם. ראש השופטים הוסר. תבערה. מלבד התבערה הנוראה בטעלו מכבים היהודים בליטא עוד עיר אחת שנשרפה. היא העירה באלמינא (פלך מובנא). יהודי המהום אבדו את כל רכושם ומצבם נורא.

הנינה. הרוסים עושי הפגרום הנורא בעיר ארשא בשנת 1905 יצאו כלם לחפשי מבית כלאם. בכמה נערכה תפלת הודאה.

מס יהודי. בכפר אחד בפולוילא המיזו האכרים על כל יהודי מס של עשרה רובל לשנה. כאשר לא אבו היהודים לשלם הגישו האכרים בקשה אל הנציב לגרש את היהודים מן הכפר, כי נורמים נזק הם.

אתרוני א". בסוף ח' תמוז החל סעיר האתרונים בא"י ויאריר עד ר"ח אלול. להקציר פחות בשנה הזאת בשליש מבשנה שעברה. אבל האתרונים יפים השנה יותר. מאות מנפחות יהודיות ביפו וכירושלם מוצאות עבודה בחבישת האתרונים ושלוחם. הצרך באתרוני א"י מתרבה משנה לשנה.

דין תורה בדבר הכו"ל. בית הדין של רבנים, שרנו ע"ד כולל מונקאטש. שנפרד מכולל גליצא. היה מוכרח לצאת מהמאר בגלל מלשינות ולהקבע באונגוואר. הפסק יצא, אחרי ח' ימים, כי עשרה מחוזות מונקאטש יהיו כולל מיוחד. הרב מפפובונה רצה למנוע את הוצאת הפסק, ועזב את ישיבת ביה"ד.

חוק שביתת יום א' באונגרן. המניסטריום למסחר באונגרן ערך תקנות חדשית בחוק שביתת יום א'. בתי המסחר במדינה, חוץ מעיר הממלכה, יהיו פתוחים ביום א' עד הצהרים. בזה חל ליהודים. אבל בעלי מלאכה ובעל לישכות יניחו כל היום, להם אסורה המלאכה אף בצנעה ואף בלי עוורים. זאת היא חומרה גדולה ליהודים. וזהו ההפך מאשר באוסטריא.

עליית דם מופרה. אחד מעוזרי העתון "דורג" ארגנו של קרושוואן הודוע, עושה הפגרומים וראש צוררי היהודים בקשיינב, מסר אצל מסלת הכו"ל סל, להוליכו כאדסה. הסל היה חשוד מעט בעיני פקיד מטה"ב ופתחוהו לעיני שופרים. והנה בו נער חי בן עשר שנים עמוף בשמיכות וסכינים חדים. אין ספק שבקש קרושוואן להעליל עליית דם חדשה על יהודי קשיינב, כמו שעשה לפני הפגרום הראשון שם.

הפלישים. המלאכות, ששלחה הח' כ"ח מפארוז לאבימינא, לבקר את אחינו שם. כבר שבה מדרכה. סופר ה"היינמ" דבר עם מנהלה ד"ר נחום. הוא מחלל מאד את המלך המושל מליק. הוא אהב את היהודים, כי הוא מתיחס לזרע שלמה המלך. המלך ספר לו, כי פעם חשב להביא אל ארצו את גולי היהודים מרוסיא. הנסיך בוססא. קרוב להמלך, נציב המדינה, שבה יושבים דוב היהודים, קבל את נחום בכבוד גדול ונתן לו את כל צרכיו. היהודים שם הרוצים ושונאים את הבטלה. כנגוד לתושבי הארץ העצלים וע"כ כמעט שאין עניים ביניהם, רובם בעלי מלאכה. חקי המומאה חמורים אצלם מאד. כאשר הושיט נחום את ידו לאחד מהם, מהר לרחוץ את ידו. — גם ד"ר פייטעלוביטש, שהיה בשנה שעברה באבימינא, שוהה עתה שם שנית. בקרוכ יוציא ד"ר נחום לאור את פרטי מסעו באריכות.

שני אחים. בריגא מתו כחדש הזה? שני האחים ר' זמן ור' ישעיה ברלין. האחד הניח י"ח מיליון רובל והשני ח' מיליונים. שניהם היו חסידים יראי שמים ובעלי צדקה גדולים. הראשון הניח ח' בנים ועשירית הונג הקדיש לצדקה.

חסידות. כתשעה באב ישבו ציונים אחדים בחצר בית הספרות בקראקא, לקבץ נדבות לקופתנו הלאומית. פתאום כצנצו כמו מהאדמה בחורים שוככים חסידים בעלז ויזרקו עפר ואבנים עליהם וגם חטפו כחוק יד את העלים

השבת ומלים את כניהם, הגיעו למסקנה, כי מסור כל הכתות האלה היא היהדות וכל זמן שתתקים זו ותתפישט ירכו הרוסים לנפול אל הכתות היהודיות ההן. הרברן הראשי בשאלה הזאת היה המיסיונר המוסקבי אובנוב. הוא אמר: אם נאמנים אנחנו לאמונה הפרוכוסלבית הקרושה אין לנו לפרד כחותינו כמלחמה עם כל כת וכת בפני עצמה, כי אם להשתמש בכל כחותינו במלחמה עם הדת היהודית עצמה. לעקבה משרשה וממילא יבא הסף על כל הבתות. חובתנו הכללית היא להפוך את כל היהודים לנוצרים. הוא כבר ערך תכנית עבודה לתכלית זאת ועשה חשבון כמה שנים תאריך וכמה כסף להוציא, לא פחות ממאה מיליון רובל. אבל שוה היה הרבר, כי נפטר מידי היהדות. צרתה של הנצרות. לפי עצתו צריכים להושיב בכל עיר יהודית מיסיונרים אחדים, שייסרו "חדרים" לילדי היהודים ולחלם צדקה לענייהם וללמדם את הדת הנוצרית. ופקא כי העצה הזאת לא ישרה בעיני רוב הכהנים. הם ענו, כי אף אם יוצאו מיליארי רובל לא יוכלו להשמיר את האמונה היהודית. ששרשיה רבים ועצומים בכל אפסי תבל. היהודים אינם עובדי אלילים פראים. שנוכל לקנות נפשותם ברובלים אחדים. היהודים כבר הראו את דבקותם בדתם. הם סובלים כל הצרות והרדיפות ולא יעזבוהו. לכן, אמרו. אין לבזוז את הכחות במלחמה עם היהדות, כי לריב תהיה.

גם בערמה. דקטור קצמן בקאליש כפוכן הרוסית שגא את אישתי ורצה לפתרה. בימים האלה השינה אשתו מלגום מאדסה, כי בעלה שלח יד בנפשו והניח כסף למכתב אליה ושולח המלגום, בעל המלון ווייניטימין דורש, כי תמהר לבא לאדסה לפחת את שלה. האשה נסעה מיד ובחגיגה אל מלון ווייניטימין יצאו לקראתה שלשה אנשים ואחד מהם, משרת המלון, מסר להמעטפה סגורה. האשה הכירה את כתב יד בעלה וקבלתו. באותו הרגע נשמע קול בעלה הקורא: "אדוני היו עלי עדים, כי אשתי יצאה לחפשי מרשותי. הרי גטה בידה!"

מצות האב הקדוש. האפיפיור פיוס העשירי הוא כנודע איש שלום, אהב צדק ויושר. בחוגנו בשנה הזאת חג יובל חמשים שנה לכהונתו הוציא פמורה חדשה לכל הכהנים הקתולים (עקספורטציון) ובה נאמרו דברי מוסר יפים. הכהנים יהיו קדושים וצנועים, יעשו צדקה וחסד, ירכבו שלום בעולם ויעשו הטוב והישר גם לשונאים. איך מסימים הכהנים הקתולים את המצות האלה ראינו בחוברת י"ב של ה"פורשפונדן-כונפיציון" היוצאה כפראג ע"י ראשי הכהנים שם. בה נדפס מאמר מלא שפרים ישנים ומנוחכים עד היהודים בשם יהודי תלמודי, שדרש לפני יהודים, שפרים שאי אפשר שלא ידעו הכהנים המפרסמים אותם, כי שפרים הם ובכל זאת הם מפרסמים אותם בכונה גלויה, להרבות שנאה על היהודים בין הכהנים הנמוכים ולהסיטם ביהודים, למען יסיתו הם כשקדים האלה את המון העם. כהנים הבונים יסודותיהם על שפרים כלום תקנה יש להם? וכאשר ירפו מוסדותם, כי אדם בעל שכל ותרבות הלא ימאס בשפרים, הם אומרים, כי היהודים מהרסים אותם. כאלו היהודים כמו אותם לכבד שפרים ולבלתי שמוע בקול האב הקדוש שלהם.

פחד פגרום ועליית דם. בעיר פוסכול (פלך סובנא) בליטא מיליו יודים צעירים ביער. בהיותם עיפים וצמאים הלך אחד מהם אל הכפר הסמוך, להביא כד מים. למען לא יצטרכו להחזיר את הכד הריס בקשו מאת אכר לשלוח את בתו הקמנה לקחת את הכד. הנערה דקחה את הכד והלכה לה. פתאום באו אכרי הכפר אר היער והרימו קול צעקה, להשיב להם את הילדה. הבטחת היהודים, כי כבר פטרוה זה כבר, לא הועילה. הם צעקו בהתסררות, כי הרגוה לצורך דתי. ובעיר קמה סחומה, האכרים התו בפגרום. היהודים בקשו מאת שר הפוליציא להגין עליהם, אבל הוא ענה. כי מחר יום השוק ואכרים הרבה יתאספו ואין לו שוטרים הרבה. הפחד גדל משעה לשעה. מסחרת נמצאה הנערה בכפר אחר, כי תעתיב ביער ולא מצאה דרכה.

עוללי גוליה. חמשים בתי אבות יהודים יושבי כפרים בבוקובינה נכונים לעלות לא"י. כלם אמידים. לכל אחד יש לבל הפחות אפסי כתר אחדים והם רוצים לקנות קרקעות בא"י ולעבוד את האדמה.

¹⁾ Jos. c. Ap. I, 22.
²⁾ Wünsche: Die Sage vom Lebensbaum und Lebenswasser 3.
³⁾ Brandt: Die Mand. Rel. 63.
⁴⁾ Pseudo-Hieronimus: Quaestiones I, Samuel I, 16.
⁵⁾ Plutarch: Qu. conv. VI.
⁶⁾ Tacitus: H V, 5.

לכבוד בקחוס (שם ו ז'). כשגזר תלמי פילוסוף שמד, אז צוה. שכל היהודים יחרתו על בשרם אות בקחוס (ג' חשמונאים ב' י"ט) ואף שהתמנו לא הצליח התמידה הדעה הזאת ביונים. יהודה יחד עם בקחוס יסרו את ישראל⁷. "שבת הוא אורניון" (חג דינוניו) (אגדת אסתר ג' ח'). כשציונו בני אתיני את הורקנוס בכתר של זהב. צונו להכריז את הציון כתיאטרון כחגו של בקחוס (Anti XIV 3).

מנהגי חג הפורים, החל בימי חג היקבים של היונים ומצוה להשתכר בו (מגלה ז'). לא נוסדו לפי דעתי אלא למען דחוק מן העם היהודי את השפעת היונים מתפני-בקחוס.

בקחוס היוני לא הספיק לשונאי ישראל. מימים קדמונים נשאר עוד הד על דבר יחסו של סט-חמור לבעל ואלקי ישראל והעמים אמרו, שהיהודים עובדים לחמור בבהמ"ק. לא כלם העיזו לדבר מיד על דבר פולחן חמור. פוזירונים ספר, שאנטיוכוס. בהבנסו למקדש, מצא בו פסל של זקן רוכב על חמור וחשבו, שזה הוא משה. אחרים הפיצו ברותות, שלפנים היה בכיהמ"ק ראש חמור של זהב והיהודים העריצוהו. רק כנעני — אדומי אחד נבנהו⁸. פלוטארוס מדבר ע"ד עבודת חמור כמו על דבר ידוע, והוא נותן טעם לעבודה הזו, מפני שגלה החמור ג' ישראל מקור מיס במדבר, בצאתם ממצרים⁹. מציטוס, אף שיש לו לפעמים השקפה כוונה על היהדות, מספר שכאשר ברחו דיהודים ממצרים, פגשו בדרך חמורים. שהראו להם את הדרך, ולכן מעריצים היהודים אותם¹⁰.

ספר חרדי.

Westöstliche Miscellen von Samuel Meisels, Xenien-Verlag, Leipzig 1908.

„שוונת“, זה שם הספר וכן נכ הכנו. „אין מגמתי לצדר בזכות איוו מפלגה“, מעיר המחבר בהקדמתו. היצירות הן איפא סתם ספרותיות, מטרה די-נשגבה בשלעצמה לסופר עוסק בספרות ואמנות. אולם תאר הספר „וועס-אסמליך“ — מערכי- מזרחי — מעיד על מהות התכונ על יהדותו. אנו מוצאים פה ענינים ספרותיים לקוחים מן העולם היהודי- המערבי, וגם יצירות מעולמנו היהודי-המזרחי. מצינה זו עושה את הספר לגוני, למלא-ענין, והסגנון הך ונעים מושך את לב הקורא ומשביע ענג לרוח. מהצד הסדורי מחולקת הקבוצה לארבע: א) השקפות זמניות. ב) גליונות זכרון. ג) מתארי הגיטו. ד) שירה יהודית חדשה.

בהשקפות הזמניות נבנסו שלשה מאמרים. ואם הראשון — „רעיון השלום ביהדות“ — הוא יוחר דרשני מאשר ספרותי, הנה שני המאמרים האחרים — הזרנון והשיחה — הם זמניים וגם מענינים. „אין בונתי לכתב מאמר פילולוגי על אדות הזרנון. רוצה אני רק להעיר מה על אדותיו, שיכול לשמש לביור במובן ידוע“, בן מתחיל המאמר. ואף בי אין בו עמקות, יש בו פרטים מענינים עד מאד, שנוהנים ערך להמאמר. ראוי לציון העוברא, כי בין הספרים הראשונים, שהופיעו בספרות הזרנונית, היה הרנוס התורה לזרנון — כשנת ה' ש"ד — ע"י יהודי מומר. אפשר היתה בונתו לעשות את התורה חולין, לפשוט מעליה את בנד הקדושה בהיות אז השפה העברית רק שפת- הקדש. אמנם קמו מתרגמים לתורה בזרנון גם מקרבנו, אך רק בתור מכארים ומפרשים ולא ככונה לעשות את ההרגום הכלית לעצמו. יפה החליטו חז"ל, כי אותו יוס שנעתקה בו התורה יגנית כאלו נחדב בית- המקדש, וקבעו הענינה. הרוח היהודי לא התקומם כנגד ההרגום בשלעצמו, אדרבא, כמובן ידוע היינו באמת בעלי-העודה להפיץ תורה בעמים. אולם בשקבלו אחינו המתיונים את ההרגום במקום המקור העברי, ראו בזה חבמי ישראל התרחקות, חרבן הרוח והלאום.

7) Reinach 215.
8) Reinach 58.
9) Jos. c. Ap. II, 9.
10) Plutarch: Qu. conv. IV, 5.
11) Tac.: H V, 3-4.

האין כאן רמז כנגד חסירי הזרנון, שאינם מסתפקים כיצירת ספרות יפה בלבד ובתפיסת מקום בחיי חול, רק העמידו על סדר-היום הרנוס „הנהג“ לזרנון, והיה לנו זה תחת הנהג“ העברי? ב„השיחה“ מעביר מר מייזלם לפנינו את המונתו הפוליטית של לוחם-הדרור נבריאלי ריסר, בהבנית שאלות ותשובות. בהקדמה מעיר המחבר, כי השיחה היא רק נסיון להתאים את הלך הדעות של ריסר לפי רוח זמננו, בלי כונה צדדית אחרת. דבריו אלה ישמשו להתמקת הדיון, כי שאלותיו הן חלשית ביחס לתשובות ריסר...

„רק כשהגיע השעה האחרונה לשנת הגזע והמעמדות, בשמשפט-קדום ואמונה-ספלה יהיו שייכים להעבר, וציוויליזציה אמיתית תחג בכל את נצחונה, אז יפדה ישראל מכל הלאותיו, עונה ריסר בסוף השיחה, ומסקנתו: רק ללחום אתם צריכים! כאן נראה באלו נסתתמו מענות השואל. אולם לפני עיני הקורא מרחפת השאלה: המעט לחמו בנינו בשביל החפש על נהרות דונוי ודניפר? ... מלחמה לריק ובלי-זכר כגולה... „גליונות-הזכרון“ יעברו לפנינו המונות הרצל, היינה ואיערבאך. על אדות הרצל הרבו כל כך לכתב עד שקשה לסופר להשתמש בחמר זה ולחדש בו. אי-אפשר בלל לצמצם במאמר קצר תמונה גבוהה כזו. יש באן לא הרבה בשביל המכיר את הרצל, אך אלה שאינם מכירים אותו היטב, ימצאו בו חפץ. הוא — הרעיון הציוני — רוצה לנרש את היהודים מן הגלוה, ואת הגלות מן היהודים“, על רגל יפה העמיד מר מייזלם את כל תורת התחיה בישראל.

היינה מתואר — מלבד צדו הספרותי — כמעט רק מן הצד היהודי שכו. במאמר זה יש התעמקות באופי-המשורר וכתוך-תוכו היהודי. נשמה ערומה מהכלטת לעיני-רוחנו ואנו רואים עקבות פיוט-ההרגשה וסימני פצעים מצטחקים... נשמה יהודית מהפרפרת בשלשלאות-זרות... „היינה ברחוב היהודים“ — זהו צד מענין, שהראה לנו המחבר. „רכים ממשטיני היינה מרוממים מבלי משים איזה משורר חרדי, כאמרם עליו, שרוח היינה נחה עליו. ככה נכנעים שונאי היינה, למדות רצונם, לפני גאויות המשורר“.

גורל עמו היה גם גורל הבן האובד היינה — בתמינה זעיר אנפין. כל הגוים הרודפים ומשטינים את העם היהודי קבלו את תורתו... הפרק ע"ד ברמולד אויערבאך, זה הסופר „שכלו אשכנזי ביצירותיו האשכנזיות וכלו יהודי ביצירותיו היהודיות“, עושה רושם טוב מאד.

מר מייזלם קרא את דבריו הסופר ונס קרא את הספרות המתעסקת בסופר עצמו. והוא מנתח את האשכנזי שבו לחוד, את היהודי לחוד, את הסופר האשכנזי לחוד ואת הסופר היהודי לחוד. מענין מאד היהודי שבאויערבאך, שהיה שלם ותמים. מכאן ראה כנגד דכים מסופרינו המתאזינים על הקרע שכלב, שמתהוה בין יהדותם ובין תרבותם האירופית... בין מהארי הגיטו בחר לו מר מייזלם שנים: את הפולנית אליזה אורוזסיסקא ואת היהודי-ההולנדי הרמן הייערמאנס.

כדברו על אדות אורוזסיסקא הוא מצייר צורתה הספרותית בכלל, ומעבירה לעינינו בתור לוחמת להרמת הרוח של עמה ולשחרור האשה בתור אשה. בנידון זה אמנותה קצת טרנדציונית, אולם האידיאליזם של אהבה-האדם, שנתכונה להם — מכפרים. כמובן דן על אדות הסופרת מצד התיחסותה הספרותית ליהודים. בספרות הפולנית השתמשו אחרים גם במפוסים יהודים, אך אורוזסיסקא יצרה ספורים שלמים מחיי היהודים. מתרוממת היא לנקודה אמנותית גבוהה ומסתכלת משם אל זוויות שונות ברחוב היהודים, ותופסת קוים אמתיים. ובתארה את החיים האלה, איננה מיפה ואיננה מננה, או „אינה מהללת ואינה מחללת“ אותם. הסתכלות, ציור, הבל אמתי ועל מקומו. — עם הסופר הייערמאנס מפפל מר מייזלם באריכות. את יצירותיו הוא מנתח לנתחים, ומדבר על אדות

גבוריו ובל מפוסים יצירותיו בפרוטרוט. תחת שבאורוזסיסקא הנוצרית גלה נשיה-אמניתית ליצירותיה היהודיות וגם התעמקות בחיי-נפשם, ותחת שמשוררי הגיטו האחרים מגלים פנינים ברפש הרחוב, מוצא הוא בהייערמאנס היהודי את ההיפך. שואב הוא את יצירותיו מחיי הגיטו האמשרדמי. מראה רק את הצד החצוני שבהם בלי הארה בפנימיותם. הוא מתאר רק את החמרות, בלי קורבה לנשמות גבוריו.

מר מייזלם בא למסקנא, כי הייערמאנס האוהב לתאר את פרטי-פרטים של העובדות, אינו מעמיק לחדר אל תוך הנפשות, ולכן אין ספוריו יהודיים בלל, זולתי ע"פ השמות היהודים של גבוריו. מונוגרפיה זו עלתה להמחבר יפה מכל צדדיה.

רק את הספור „אין יודענשטרייך“ מוציא מר מייזלם מן הכלל. אולם לדעתי מאחרי שמבקר ומננה הוא את הכל, היה עליו להתעקב קצת יותר אצל הספור הזה, שהבדילו לטיבה. פה מתגלה לפנינו הייערמאנס בכח יוצר חודר אל החיים, ימי נעוריו הנכור-האוהב מראים נמיה הסופר להקונים ולעקירת הכל, אולם הספור בכלל עושה רושם עז והנהו מכה- לחי רבה לכל אלה הרוצים לערכב תחומין בין ישראל ועמים... —

מקום חשוב בספר תופס חלק השירה היהודית החדשה בשלש הלשונות: עברית, זרנון ואשכנזית. לעבודתו זו התמכר המחבר באהבה רבה. בכל האוביקטיביות שלי אנו שומעים איזה רמט-קל... השירה העברית החדשה מכה על גימי לבו. ראש יוצא משוררנו ביאליק בתור אבי המשוררים החדשים, עם תאור שירתו העשירה ובסגנונו המגון והעם. אחריו המשורר „העבריה-הילוני“ מיטרינבוסקי, שחלק די מקום לתאור שירתו היפה והחזקה. ואחריהם יוצאים פרץ וליוביצקי. הראשון בשירתו המיסתית והשני בשירתו המהוקצעה.

אולם קצת קצר המחבר. בנישימה אחת הוא קורא בסוף המאמר שמות ד. פרישמאן, י. ל. גורדון, יעקב כהן, י. ל. בורוביץ ושניאור, מבלי להגביל מאיזה סיג הראשון או השני. כהן ושניאור הם משוררים במקצועות שונים ככל אופן. ופרישמאן ועוד כחות רעננים? —

כדבריו על אדות השירה הזרנונית הוא מתעסק כפרוג ורונפליד. שני בשרונות אי-מצויים. האחד משורר ענות הכלל, והשני את עני היחיד. אולם את פרוג מעמיד המחבר לעתים על מדרגה יותר גבוהה. להמאמר על אדות השירה היהודית-האשכנזית יש להעיר, כי בהסופר „אחר“ נתקיים מאמר חז"ל „יש קונה עולמו בשעה אחת“. אף כי כתב שירים לא רבים, הועל „פיל זה בקופא דמחמא“ ונעשה לאחד מיוצרי הליריקה היהודית בשפת אשכנז... —

ארגו מכתבים.

ע"ד „זוהמא ספרותית“. בענין הזה השגנו כמה מאמרים ומכתבים, זה מצד בזכות ספרי הלמוד החדשים וזה בזכות המבקר מר באדר. ולפי שאי אפשר לנו להמשיך וכוח על זה חרשים אחרים, כי הדבר מבזרר כבר היטב, נחיה פה את דעתנו כקצור. מר באדר לא התכוון לפסול את ספרי הלמוד בכלל, שמעלתם ידוע כבר לכל, אם הם באים לידי מורה יהודי מומחה, היודע כי אין הספרים ההם עקר הלמוד, אלא רק פרוורור, להכין את הילד להכנס אח"כ לטרקלין התורה והספרות. מר באדר לא נתכוון אלא לפרט את הקוץ שבאליה, לברר את הפסלת מתוך האכל, למען ידעו להשמר מספרי למוד, שחברי צעירים מרוסיה, שמלאו את מחס ברוח הזמה, שפרץ כרוסיה אחרי הרבולוציא ע"פ חוק טבע-הספורי ואינם יכולים להפטר ממנו אף ככתבים ספר למוד לילדימ. מובן מאליו שבב"ס אין משתמשים באלה. כי צדק מר באדר בזה נראה כברור גמור ממה שלא היה למר שופמן לענות על דבריו. דק בגדופים ובזולותים, בטגלטי, כלי כל טענה. ממשיכה, כמו שענו הליט- וואקים הברלונים אותנו בפולמוס הורוויץ. — י. ל. ווינרעב. בהעתך ובתלונתך פנה לך אל הועד המחזי ולא אלינו. בדבר המחאות כבר הודענו, שאי אפשר להרפים זמן רב מכתבים בענין אחר, כלי הפסק ואין כל צורך שיחיה כל אחר מהקוראים את דעתו בענין המתעורר באיזה עתוין. — מאהלער ס. האין יכנת

מקרב ולב עמוק הנני מביע בזה במו"מ לחברי מר פינחס משופער מדברומיל לחתונתו עם מ' שרה גלנצברג מלנצומ.

משה ליברמן — מ' ווישיא.
בלב מלא רגשי ניל אברך במו"מ את יודי מר ישראל ליב באכנער מאשפיצין לחתונתו עם מ' ברינדל חמירעס מפריבניק.

יחיאל קלמן שארף.
ברגשי אהבה וידדות הנני מגיש במו"מ לידדי מר חיים אליעזר גרינבוים מרודניק לארוסו עם מ' שרה פויסט מליזענסק.
וואלף שווארץ — רודניק.

הנני מכריזים את רענו האהוב הר שלמה אראנש מפה במו"מ לארוסו עם מ' מייבה לעווענמאל.
מאיר הייבערען ויוסף ליפער — ירוסלוב.

ברגשי אהבה ובכור אברך את רעי היקרים מר יוחנן ווארמבראנד ומר זידא שחר לחתונתם.
יצחק רובינשטיין — זאלעשמשיק.

מקירות לבי אביע במו"מ לב"ד מר יצחק שלעזינגער מוויאלפאל לארוסו עם בת מ' פייבל מייבער מפרימיסאל.

זמן פאריוער — יעדלאווע.

ברגשי אהבה ובכור אברך במו"מ את יודי מר שמואל קאנארעק לחתונת.
ליב וועסמרייך — חוואלאוויץ.

שרה עם מר אברהם מאירער בפידוולומשיסק. מו"מ לכל המשפחה.
אליעזר אלמנייא — ווערשעטיץ.

ברגשי יודות אביע במו"מ ממעמקי לבי לגיסי מר שלמה עליאס מיאסאל לארוסו.
אליעזר ברענער ווו'.

אברך במו"מ את רעי מר שמשון בלאך לכלילתו עם מ' רוזא צימאנד מסלאבדקא אצל קולומיא.
עובדיה ביקעל — נדבורנא.

במו"מ מקרב לבי אברך את יודי מר אברהם זוסמאן במלומאמש לארוסו עם מ' אסתר מאזעס ממעליץ. ברכה גם להוריו. י. ל. וויינרעב-ברנוב.
אתכבד לברך את אדוני הג' מו"מ פינחס לעוו לחתונה בנו מר ישעיה במו"מ.

ברוך נאָרד ורעיתו — ברנוב.
רעי וקרובי מר מרדכי ברנד יואיל נא סלוח על שלא יכולתי היות בחתונת אחיו ואברכו במו"מ מאוחר.
יוסף מילש — רומברובא.

שלום מאיר קארל מקראקא מברך מקרב לבי בחבה את דודו מר וואלף ענגעלבערג מפה לארוסו עם בת מו"מ בעריש גרין מטרינוב.
מקרב לבי אברך במו"מ את יודי החרף מוכתר בכתר הרבנות מר אלעזר מארגאשיש מלובב לחתונתו עם בת מו"מ יחיאל פּעפּעָר מאוירין.
יוסף וועקסלער — באראהאָץ.

מקירות לבבי אברך במו"מ את יודי מר שמעון פישער לארשו את מ' חיי ריש מו"מ נס להוריו.
זעליג פיינדליך — סטרעליסק.

להבין, שאי אפשר להרפס בעתין שבועי הספר על כל הנפטרים כמדינה הזאת? — "וירנה". על באור הפסוק הזה. שפרסמנו בגליון ל' השננו תשובות בלי מספר, שאין אפשרות להרפסן. הכראי הרבר להרפס כל השנה וכוזים והשגות על באור מלה אחת? אם לא יתגלו הקוראים לשתוק על באורי מקראות ומדרשים הנדפסים לפעמים, אז אי אפשר יהיה לפרסם דבר תורה. אלו לפחות חוו את רעתם דק מומחים בדבר, אולי אפשר היה לפרסם את הובות, אבל רבים מחמתים את דעתם אין להם שום מושג מהענין המדובר והם מרמזים, שאין חכמים מהם בענין הזה. — י. רוננק. השיג אצל א. הארשלבער וויען I, זיילערשטאטטע 19. — "הפוסטה". אין בזה לא פויט, לא התלו ולא טרנץ וטה מכריחך לכתוב? — אל סופרי החברות. יריעות מפורטות ע"ד פעולותיכם או התרשלותכם הואילו נא לשלוח אל העתונים הרשמים המרכזים, המקבלים בעד זה שכר מכסף השקלים; אנתנו לא נוכל להלעיש באלה את קוראינו.

שרה שפרינגער מאורשים וואלסמקוב. אליהו רייך רישא.

הנני מברך את רעי מר אליהו רייך מפה לארוסו במו"מ בחבה. אלימלך צוקער — רישא.

במו"מ תעלה על ראש אחינו מר אליהו רייך לארוסו. משה ובעריש רייך — רישא.

ממעמקי לבנו הננו מכריזים את יודינו מר שלמה עליאס לארוסו עם מ' רייזל פיער מפרימיסאל. אריה וזשא קאלב.

מקירות לבי הנני מברך בחבה ובששון במו"מ את חמי היקר מו"מ אלימלך ורעיתו לכלולה בתם מ'.

In Ung. Brod, Mähren werden an der privaten 3-klassigen deutschen Mädchenschule jüdische Schülerinnen aufgenommen, welche das 10. Lebensjahr zurückgelegt und eine 4-klassige Volksschule absolviert haben.
Die Mädchen erhalten ausser dem Unterrichte in Bürgerschulgegenständen noch französischen Unterricht, nebst dem einen intensiven Religionsunterricht, welcher unter der bewährten Leitung Sr. Ehrw. H. Rabbiner Dr. Jung steht.
Verlässliche Pensionen, mit sittlich religiöser Erziehung, zu massigen Preisen. Gesunde Lage der Stadt. Schulbeginn 15. September 1908. Auskünfte erteilt der Vorsteher der Israel. Kultusgemeinde in Ung. Brod.
M. H. Brammer Kultusvorsteher.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686,228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 „ 176,528,370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 „ 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215,336.— }
Reserven v. früheren Jahren für Dividenden „ 11,718,647.— } 13,934,003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

פרימא נייע
ענגל. מאמעס
פאסטדערינגע
פערענדע איך אין פאסטקארי
5 ק"ג, צירקא 30 שטיק, א
K. 4.— פראנקא יעדער סמא-
ציאן געגען נאכנאמע דעם בע-
טראגעס.
ביי גרעסערען בעשטעלונגען
ערובע שפעציעל-אָפּערט צו
פערלאנגען.
Leopold Bertel
Hering-Export Krakau.
טיכטיגע פלאמאצאגענטשען געווכט.

שלום אהרן ראזענמאל

בעל רסמאורציא בלבוב רחוב קאזימירז מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכירי הנכבדים, כי בראש חדש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסמאורציא ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים בכל מכשירי בתי המלון המפוארים ובתי המרוח הגדולים ובכל זאת הכל כול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו בכיתו כחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים הכבשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון מהור ונטי מחלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים צנועים וישרים.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gofuchowskipl. 2
ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסעץ בשרה דעליקאטעסע: די פאבריק איזט מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע, די איינציגע וועלכע מיט הכשר הגאון רשכבה"ג ר' יצחק שמעלקעס האכד"ק לבוב פערזעהען איזט.

קאנקורו.

דיא אונטערצייכנעטע פּערוואלמונג זיכט איינען חזן מיט איינעם יאהרעס-געהאלט פאן 1.200 קראנען אויסער נעבענאייניקניכטע, רייזעשפעזען ווערדען נור דעמיעניגען פּערגיטעט, וועלכער אויפ-גענאמען ווירד, בעווערבער וואלען זיך אן די פּערגיכנעטע פּערוואלמונג ווערדען Die Verwaltung der Debora Wechslerischen-Synagoge E. Verständig, Tarnów

ספרים ישנים ועתיקים.

יצא עתה לאור קאמלוג נומר 3, המכיל ספרים ישנים ועתיקים, אשר הבאתי מארצות המזרח והוא המשיך להקמלוג הקודם נומר 2, המכיל שני אלפים ספרים ובל אחד יכול לדרוש שני הקמלוגים ביחד.
J. Lipschütz
1 Finch St. Brick Lane, London E.

נכבד מאד לכל היבביהספרות.

"ירושלים"
ירחון ספרותי-ביבליוגרפיה, השקפה על ספרות ישראל בכל הלשונוה, יו"ל בקראקא ע"י קרפל בהוצאת "קהלת".
ב"ירושלים" ימצא הקורא תמונה שלמה ומקפת ממצב ספרותנו בזמן הזה. המחיר לשנה: 5 קראנען, — 5 מרק, — 6 פרנק. יצאה חוברת-כפולה א' ב' מחירה: 1 קראנע, 1 מרק, 1.50 פרנק (עם המשלוח) — חוברות למכון לא נשלח. —
Redaktion »Jerusalem«, Krakau Grodgate 62.

Jsidor Krieger

Friedland bei Mistek (Mähren)
פּערזענדעט פּוהרמאנס אונד פּיאקער-פייטשען אויס פּרימא קערן-לעדער גע-שניטטען צו בילליגסטען פּרייזען. פּערזאנד פּער נאכנאמע.

פיר דיא יוגענד.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-ריכט אין דער אייפאכען אונד דאפּעל-טען בוכהאלטערע. קארעספאנדענץ, סטענאגראפיע אונד פּרעמדען שפּראכען. בין אימשיאנדע יעדעס שילער ביי פּלי-סיגעס לערנען צו גאראנטירען פּיר גימען ערפאלג אונד גוטעס צייגניס ביי איינער פּריפונג אויף דער ק. ק. האנדעלס-אקאדעמיע. 27 מיינער שילער האבען שאן דיא פּריפונג אין דער אקאדעמיע, בעציעהונגסווייזע פּאָליטעכניק בעשמאנ-דען אונד בעפינדען זיך אין פּערשיעדענען גראסען שטעדטען אויף גוטעס פּאָסטען. אויך פּאן אויסווערטס נעהמע איך שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטיער. האַפּט-אר נאך איכעראיינקאממען.
M. WUNDERNANN, Stryj.

Cur- u. Tafeltrauben

täglich frisch vom Stock, K. 3.50. feinste Edelsorte 5 kg, franco.
L. Altneu, Versecz 15 Ung.

עם איזט דאָ
** איין פארטיע **

פֿאַן צירקא 400 היטע צו פֿערקויפֿען
40 העלער פֿער שטיק, שוואַרצע אונד
פֿערבינע, עס איזט דערנעבער היטע, זערכע
האַבען געקאָסטעט 30 גולדען דאָס דומצענד,
די אַרעסע איזט:

קראקוי, רינגפלאץ נומר 12
הירשענצווייג, עפשטיינג הויז.

יין מובחר.

ערב לחיך שותיו, כשר גנפש היפה ולגקי
הדעת, כאשר יעידון ויגידון לכה דורשיהם
הגאב"ר דפה שליט"א, והה"צ החופ"ק
מו"ה שלום אליעזר האירברשטאם שליט"א
בן גאון ישראל סבא קדישא מרן מסאנדץ
זצ"ל גם

קור-טרייבען

לעה יבוכרו מיבים למאכל ונחמדים למראה
יושנו כמחיר השהיה לכל נפש אצל הנרשם
מטה, המוכן להשיב לשואליו דבר דבור
על אפניו.

ישראל מאיר ווילע, בעל כרם.
Sole Israel M., Uj-Fehertó (Ung.)

מורה יבוקש.

בעירנו יעזופאָל, שיורה את התלמידים
שפת עברית בעברית במבטא אשכנזי
ושפת אשכנזי, וגם שפת פולני, — שכרו
יהי' 1200—1300 כהר, הראוי למשרה
הזאת יפנה במכתביו למר:

Salomon Walter
Jezupol (Galizien).

מורה ראשי ומנהל

היוודע ללמוד דקדוק, הנ"ך, שפה-עבר
וקורות בני ישראל עפ"י השיטה הטבעית
והוא מוכחה לרבים וכבר שמש ככה-
ספר עברים, ישלח בקשתו עם קצור דברי
ימי חייו ככה"י ממש, כצירוף העתקת
העודותיו עד 31 אויגוסט שנה זו, עפ"י
הכתבת דלמטה. — מורים עוזרים כבר
נתקבלו. המשברת מספקת.

Talmud Thora-Verein „Ez-Chaim“
Kotzman, (Bukowina).

משוררים געזוכט.

איך זובע פיר די ימים טובים הכע"ל
איין גוטען באסיסט אונד איין גוטען
גענאדיסט מיט גוטע שטימען אונד גוט
נאָמען לעזען, אויך איין גוטען סאפראן
מיט איין גוטען אלטיסט זאָלען אביסעל
נאָמען לעזען. געהאלט פיר דיא גרויסע
משוררים צו 200 קראָנען, פיר דיא
קליינע משוררים צו 100 קראָנען.

אַָערטע צו ריבמען אן מיינע אַרעסע:
Simon Deutsch, Oberkantor,
Oświęcim
לענגסטענס ביז דעם 10 אויגוסט.

הספר

נגינה וכליזמר במקרא
מאת דר שלמה רובין
נמצא לקנות כמחיר 40 הלר אצל המו"ם
א. פויסמ וואל פ. ה. וועטשטיין
שפיטאלבאסטע 20.

אתרוגים.

מאגורה „פרי עין הדר“ מכעלי גנות האתרוגים הבשרים היחידים
במושבות יהודה, בהבשר הרב הגאון הצדיק וכו' וכו' בש"ה מו"ה אברהם
יצחק הכהן קוק שליט"א ראב"ד יפו ה"ו, וכתעודות הכר"צ בירושלים ה"ו,
שהם אך הם — ולא זולתם — נשירים ונשמרים מחשש הרבבה;
קניתי אני עם עוד ארבעה שותפים במספר רב, כעד כל איץ גליציא וכו' וכו' וכו' וכו'.
לא נשלחם לשום איש פקומיסאן, רק בכסף קדימה, והשאר בנאכנאהמע;
והקונה אצלנו למסחר ישיג מאהנו הנחה הגונה מהמחיר הקצוב של האגודה
הנ"ל, וגם את המכר היחיד בעירו; גם נשרת את כל קניינו כלול כיום
והדמים עצהיו"ט, כפי המחיר היומי שיהיה כמריעסט. — מחצי אלול
ואילך נפתח איה חנוה פתוחה כלבוכ, ואז נודיע כעתונים את
כהיבתנו לשם, ולע"ע בבקשה לפנות אל:

יהודא ליבש קארעטיץ.

Leib Koretz. Ropczyce (Galizien).

אויף 5 לאזע

בלאָז 8 קראָנען 50 העלער

דיא מאַנאַטראַטע, אונד זצוואר:

- 1) קאָנווערטירטע אָבליגאציען דער אונגאַרישען הויפֿ-
מעקען באַנק-לאָז.
- 2) קעניגין עליזאַבעט לאָזע.
- 1) אונגאַרישעס ראָטעס קרייז-לאָז.
- 1) דאָמבוי-לאָז.

דיעזע לאָזע זינד אין עכטרייך געשטאַטעט אונד האָבען

31 מיריאַנען הויפטמערפֿער

[דיעזעלבען זינד צו האָבען געגען

36 מאַנאַטראַטען שאָן נאָך איינצענרונג דער ערשטען
2 ראַטען פֿאַן 17 קראָנען זענדען
וויר די סעריע אונד נומער דער

לאָזע ענטהאַלטענדען ראַטען-לאָז, אויף גרונד דעסען דער קויפֿער
אַן אַללען ציעהונגען דאָס אַללייניגע שפיעלרעכט געניעסט.
יעהרליך 14 ציעהונגען.

נעכסטע ציעהונג שאָן אָם 25 אויגוסט, — בעשטעללונגען
זינד צו ריכטען אָן די הויפטצענטראַלע:

Fleissig Bankhaus, Budapest, Elisabethring 2.
מאָן קאָן אויך העכרעאיש אונד זשאַנגאַן שרייבען!

חברה-קומנדיטית "ברמל"

רוהטיין.

הממכר היחיד מיין וסאניא א"י מיקבי רומטשילד

המהוללים מאגודת הכורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק „ברמל“ המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהיר את הקונים
לבלי יכשלו בידי המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להכאיש את המרקא
המהוללה של יין וקאניאק „ברמל“, בי רבים המה, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות
„ברמל“ ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקרים יינות א"י.

הפקקים והמגופים של בקבוקינו הרוהים בשם „ברמל“ וגם האתיקטים
נושאים עליהם שם „ברמל“ ולמען השמר מזוף ידרוש כל איש כפירוש „יין ברמל
וקאניאק ברמל“. רק היינות שלנו השיגו מדליות זהב על התערובות פריז (1900)
ווין (1906) וכן דק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פרוי,
וועריגע אדעסה, פאולוועוסקי מלבוב ועוד, ולא היינות האחרים המבונים בשם
יין א"י. — אלה המכריזים על מערכם, כי יש להם המדליות והתעודות
הנ"ל ירמו באופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות
„ברמל“ בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם ראטאנא 7; מ. בראנ-
דינגער פלאץ גאָלדאווסקי 3. נתן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האטעל קאטיץ
ראטאנא; וולאדיסלאוו קאזלאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימ-
ראווסקא 20, כלם בלבוב; ב. מ. שמעגער, שמשאווינצא.

זהירו מפני הרמאים!

הנני מקבל כבית תלמידים
מן המדינה למען וארוחה
ולחירותם ככל מקצועות השפה העברית.
הנני משניח גם על למודם בבית הספר
ואלה הטעונים הכנה לזה יוכנו ע"י
המורים היותר מומחים.

S. Walkowski, Krakau
Miodowa 9.

ערשטע קראקווער מיט עלעקטרו-
שער קראפֿט בעטריעכענע
כשרה כשרה
דאמפֿהזעלכוואַרען
פאָבריק
מיט דען בעסטען מאָדערנעסען
זאַשינען. ערציגט שענע פֿריסא
סאלאַמי וועראַנעזער, ברוסט שי-
קען, קרענווירסמעל א. ז. וו. פֿער-
זעזען מיט הכשר של הבריד"צ
דפה. עטפֿיעהלט צו
בילדינגסמען פֿרייען.
אויף פערלאנגען ווירד פֿריי-
קוראנטע זיס הכשר איינגעשיקט.
Emanuel Glaser
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

זעהר וויכטיג.

ווער אויף איינען נעבענע־ע־דיענסט,

מעגליך 25 קראַנען

דורך דען פֿערקויף פֿאַן געזעטצליך גע-
שטאַטמעטע לאָזע רעפֿלעקטירט, דער
שרייבע גלייך אום די פֿערטערטינג, אָן:
M. Kern, Posada Olchowska
S A N O K.

לתהון ספרים

בכית מסחרי הגדול נמכרים

קונטרסים פודדים מכר השים

דפוס ראָם בוויילנא מכל מסכת אוכל
למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים,
בל אחד מחזיק ד' דפים. מחיר כל קונטרס
עשרים העלער, מלבד הפארטא. כן יש
לי בכית מסחרי הגדול כל מיני הספרים
ככל הדפוסים, הכל בכריכות טובות
וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומו"ס
יפנו נא אלי כדרישויהם ואמלא חפצם
על צד היותר מיב. גם נמצא אצרי
כרוינע שאפלעדער כשביל כורכי ספריים,
מחיר קילוגרם 6.50 כהריס.

Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

כח דהתרא עדיף!

בל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהיו"ט.
הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום
וי"ח הבריות, מחיר תכה אחת בתר וחצי.
שתי תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאכ-
נאהמע לא ישולח באנגליה.

MOSES KATZ

10 Little Pearl str. London E

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu